

Gurukulam

सत्र 2026 -27 में संशोधित पाठ्यक्रम

कक्षा – ग्यारहवीं

विषय – संस्कृतम् (Course A) *code - 102*

1. पाठ्यपुस्तक – प्रथमावृत्ति द्वितीय भाग (रामलाल कपूर ट्रस्ट द्वारा प्रकाशित)

पाठ्यक्रम – चतुर्थ अध्याय सम्पूर्ण, पञ्चम अध्याय सम्पूर्ण, छठे अध्याय का प्रथमपाद
द्वितीयपाद

2. पाठ्यपुस्तक - संस्कृत-कौस्तुभम् प्रथमो भाग: BSB

चतुर्थोऽध्यायः

प्रथमः पादः

४.१.१ इयाप्रातिपदिकात् ।

४.१.२ स्वौजसमौट्छष्टाभ्याम्भिस्ङेभ्याम्भ्यस्ङसिभ्या

भ्यस्ङसोसाम्ङ्योस्सुप् ।

४.१.३ स्त्रियाम् ।

४.१.४ अजाद्यतष्टाप् ।

४.१.५ ऋन्नेभ्यो ङीप् ।

४.१.६ उगितश्च ।

४.१.७ वनो र च ।

४.१.८ पादोऽन्यतरस्याम् ।

४.१.९ टाबृचि ।

४.१.१० न षट्स्वप्नादिभ्यः ।

४.१.११ मनः ।

४.१.१२ अनो बहुव्रीहेः ।

४.१.१३ डाबुभाभ्यामन्यतरस्याम् ।

४.१.१४ अनुपसर्जनात् ।

४.१.१५ टिड्ढाणञ्द्वयसज्दघ्नञ्मात्रच्छयष्ठकठञ्कञ्क्व
रपः ।

४.१.१६ यञश्च ।

४.१.१७ प्राचां ष्फ तद्धितः ।

४.१.१८ सर्वत्र लोहितादिकतन्तेभ्यः ।

४.१.१९ कौरव्यमाण्डूकाभ्यां च ।

४.१.२० वयसि प्रथमे ।

४.१.२१ द्विगोः ।

४.१.२२ अपरिमाणबिस्ताचितकम्बल्येभ्यो न
तद्धितलुकि ।

४.१.२३ काण्डान्तात् क्षेत्रे ।

४.१.२४ पुरुषात् प्रमाणेऽन्यतरस्याम् ।

४.१.२५ बहुव्रीहेरुधसो ङीष् ।

४.१.२६ संख्याऽव्ययादेर्ङीप् ।

४.१.२७ दामहायनान्ताच्च ।

४.१.२८ अन उपधालोपिनोऽन्यतरस्याम् ।

४.१.२९ नित्यं संज्ञाछन्दसोः ।

४.१.३० केवलमामकभागधेयपापापरसमानार्यकृतसुम
ङ्गलभेषजाच्च ।

४.१.३१ रात्रेश्चाजसौ ।

४.१.३२ अन्तर्वत्पतिवतोर्नुक् ।

४.१.३३ पत्युर्नो यज्ञसंयोगे ।

४.१.३४ विभाषा सपूर्वस्य ।

४.१.३५ नित्यं सपत्न्यादिषु ।

४.१.३६ पूतक्रतोरैच ।

४.१.३७ वृषाकप्यग्निकुसितकुसीदानामुदात्तः ।

४.१.३८ मनोरौ वा ।

४.१.३९ वर्णादिनुदात्तात्तोपधात्तो नः ।

४.१.४० अन्यतो ङीष् ।

४.१.४१ षिद्वौरादिभ्यश्च ।

४.१.४२ जानपदकुण्डगोणस्थलभाजनागकालनीलकुश
कामुककबरात्वृत्यमत्रावपनाकृत्रिमाश्राणास्थौल्यवर्णा
नाच्छाद-नायोविकारमैथुनेच्छाकेशवेशेषु।

४.१.४३ शोणात् प्राचाम्।

४.१.४४ वोतो गुणवचनात्।

४.१.४५ बह्वादिभ्यश्च।

४.१.४६ नित्यं छन्दसि।

४.१.४७ भुवश्च।

४.१.४८ पुंयोगादाख्यायाम्।

४.१.४९ इन्द्रवरुणभवशर्वरुद्रमृडहिमारण्ययवयवनमातु
लाचार्याणामानुक्।

४.१.५० क्रीतात् करणपूर्वात्।

४.१.५१ क्तादल्पाख्यायाम्।

४.१.५२ बहुव्रीहेश्चान्तोदात्तात्।

४.१.५३ अस्वाङ्गपूर्वपदाद्वा।

४.१.५४ स्वाङ्गाच्चोपसर्जनादसंयोगोपधात्।

४.१.५५ नासिकोदरौष्ठजङ्घादन्तकर्णशृङ्गाच्च।

४.१.५६ न क्रोडादिबह्वचः।

४.१.५७ सहनज्विद्यमानपूर्वाच्च।

४.१.५८ नखमुखात् संज्ञायाम्।

४.१.५९ दीर्घजिह्वी च छन्दसि।

४.१.६० दिक्पूर्वपदान्डीप्।

४.१.६१ वाहः।

४.१.६२ सख्यशिश्नीति भाषायाम्।

४.१.६३ जातेरस्त्रीविषयादयोपधात्।

४.१.६४ पाककर्णपर्णपुष्पफलमूलवालोत्तरपदाच्च।

४.१.६५ इतो मनुष्यजातेः।

४.१.६६ ऊङुतः।

४.१.६७ बाह्वन्तात् संज्ञायाम्।

४.१.६८ पङ्गोश्च।

४.१.६९ ऊरूत्तरपदादौपम्ये।

४.१.७० संहितशफलक्षणवामादेश्च।

४.१.७१ कद्रुकमण्डल्वोश्छन्दसि।

४.१.७२ संज्ञायाम्।

४.१.७३ शार्ङ्गरवाद्यञो डीन्।

४.१.७४ यङश्चाप्।

४.१.७५ आवट्याच्च।

४.१.७६ तद्धिताः।

४.१.७७ यूनस्तिः।

४.१.७८ अणिजोरनार्षयोर्गुरूपोत्तमयोः ष्यङ् गोत्रे।

४.१.७९ गोत्रावयवात्।

४.१.८० क्रौड्यादिभ्यश्च।

४.१.८१ दैवयज्ञिशौचिवृक्षिसात्यमुग्रिकाण्ठेविद्धिभ्योऽ
न्यतरस्याम्।

४.१.८२ समर्थानां प्रथमाद्वा।

४.१.८३ प्राग्दीव्यतोऽण्।

४.१.८४ अश्वपत्यादिभ्यश्च।

४.१.८५ दित्यदित्यादित्यपत्युत्तरपदाण्यः।

४.१.८६ उत्सादिभ्योऽञ्।

४.१.८७ स्त्रीपुंसाभ्यां नञ्स्यञौ भवनात्।

४.१.८८ द्विगोर्लुगनपत्ये।

४.१.८९ गोत्रेऽलुगचि।

४.१.९० यूनि लुक्।

४.१.९१ फक्फिजोरन्यतरस्याम्।

४.१.९२ तस्यापत्यम्।

४.१.९३ एको गोत्रे।

४.१.९४ गोत्राद्यून्यस्त्रियाम्।

४.१.९५ अत इञ्।

४.१.९६ बाह्वादिभ्यश्च।

४.१.९७ सुधातुरकङ् च।

४.१.९८ गोत्रे कुञ्जादिभ्यश्चफञ्।

४.१.९९ नडादिभ्यः फक्।

४.१.१०० हरितादिभ्योऽञः।

४.१.१०१ यञिञोश्च।

४.१.१०२ शरद्वच्छुनकदर्भाद्भृगुवत्साग्रायणेषु।

४.१.१०३ द्रोणपर्वतजीवन्तादन्यतरयाम्।

४.१.१०४ अनृष्यानन्तर्ये बिदादिभ्योऽञ्।

४.१.१०५ गर्गादिभ्यो यञ्।

४.१.१०६ मधुबभ्रवोर्ब्राह्मणकौशिकयोः।

४.१.१०७ कपिबोधादाङ्गिरसे।

४.१.१०८ वतण्डाच्च।

४.१.१०९ लुक् स्त्रियाम्।

४.१.११० अश्वादिभ्यः फञ्।

४.१.१११ भर्गात् त्रैगर्ते।

४.१.११२ शिवादिभ्योऽण् ।
 ४.१.११३ अवृद्धाभ्यो नदीमानुषीभ्यस्तन्नामिकाभ्यः ।
 ४.१.११४ ऋष्यन्धकवृष्णिकुरुभ्यश्च ।
 ४.१.११५ मातुरुत् संख्यासम्भद्रपूर्वायाः ।
 ४.१.११६ कन्यायाः कनीन च ।
 ४.१.११७ विकर्णशुङ्गच्छगलाद्वत्सभरद्वाजात्रिषु ।
 ४.१.११८ पीलाया वा ।
 ४.१.११९ ढक् च मण्डूकात् ।
 ४.१.१२० स्त्रीभ्यो ढक् ।
 ४.१.१२१ द्व्यचः ।
 ४.१.१२२ इतश्चानिजः ।
 ४.१.१२३ शुभ्रादिभ्यश्च ।
 ४.१.१२४ विकर्णकुषीतकात् काश्यपे ।
 ४.१.१२५ भ्रुवो वुक् च ।
 ४.१.१२६ कल्याण्यादीनामिन्ड् ।
 ४.१.१२७ कुलटाया वा ।
 ४.१.१२८ चटकाया ऐर्क् ।
 ४.१.१२९ गोधाया ढ्रक् ।
 ४.१.१३० आरगुदीचाम् ।
 ४.१.१३१ क्षुद्राभ्योवा ।
 ४.१.१३२ पितृष्वसुश्छण् ।
 ४.१.१३३ ढकि लोपः ।
 ४.१.१३४ मातृष्वसुश्च ।
 ४.१.१३५ चतुष्पाद्भ्यो ढञ् ।
 ४.१.१३६ गृष्ट्यादिभ्यश्च ।
 ४.१.१३७ राजश्चशुराद्यत् ।
 ४.१.१३८ क्षत्राद्धः ।
 ४.१.१३९ कुलात् खः ।
 ४.१.१४० अपूर्वपदादन्यतरस्यां यङ्ढकजौ ।
 ४.१.१४१ महाकुलादञ्खजौ ।
 ४.१.१४२ दुष्कुलाङ्ढक् ।
 ४.१.१४३ स्वसुश्छः ।
 ४.१.१४४ भ्रातुर्व्यञ्च ।

४.१.१४५ व्यन् सपत्ने ।
 ४.१.१४६ रेवत्यादिभ्यष्टक् ।
 ४.१.१४७ गोत्रस्त्रियाः कुत्सने ण च ।
 ४.१.१४८ वृद्धाङ्क् सौवीरेषु बहुलम् ।
 ४.१.१४९ फेश्छ च ।
 ४.१.१५० फाण्टाहृतिमिमताभ्यां णफिजौ ।
 ४.१.१५१ कुर्वादिभ्यो ण्यः ।
 ४.१.१५२ सेनान्तलक्षणकारिभ्यश्च ।
 ४.१.१५३ उदीचामिञ् ।
 ४.१.१५४ तिकादिभ्यः फिञ् ।
 ४.१.१५५ कौसल्यकार्मार्याभ्यां च ।
 ४.१.१५६ अणो द्व्यचः ।
 ४.१.१५७ उदीचां वृद्धादगोत्रात् ।
 ४.१.१५८ वाकिनादीनां कुक् च ।
 ४.१.१५९ पुत्रान्तादन्यतरस्याम् ।
 ४.१.१६० प्राचामवृद्धात् फिन् बहुलम् ।
 ४.१.१६१ मनोर्जातावज्यतौषुक् च ।
 ४.१.१६२ अपत्यं पौत्रप्रभृति गोत्रम् ।
 ४.१.१६३ जीवति तु वंश्ये युवा ।
 ४.१.१६४ भ्रातरि च ज्यायसि ।
 ४.१.१६५ वाऽन्यस्मिन् सपिण्डे स्थविरतरे जीवति ।
 ४.१.१६६ जनपदशब्दात् क्षत्रियादञ् ।
 ४.१.१६७ साल्वेयगान्धारिभ्यां च ।
 ४.१.१६८ द्वज्मगधकलिङ्गसूरमसादण् ।
 ४.१.१६९ वृद्धेत्कोसलाजादाञ्ज्यङ् ।
 ४.१.१७० कुरुणादिभ्यो ण्यः ।
 ४.१.१७१ साल्वावयवप्रत्यग्रथकलकूटाश्मकादिञ् ।
 ४.१.१७२ ते तद्राजाः ।
 ४.१.१७३ कम्बोजाल्लुक् ।
 ४.१.१७४ स्त्रियामवन्तिकुन्तिकुरुभ्यश्च ।
 ४.१.१७५ अतश्च ।
 ४.१.१७६ न प्राच्यभर्गादियौधेयादिभ्यः ।

द्वितीयः पादः

४.२.१ तेन रक्तं रागात् ।
 ४.२.२ लाक्षारोचनाङ्क् ।

४.२.३ नक्षत्रेण युक्तः कालः ।
 ४.२.४ लुबविशेषे ।

h n n

४.२.५ संज्ञायां श्रवणाश्चत्थाभ्याम् ।
 ४.२.६ द्वन्द्वाच्छः ।
 ४.२.७ दृष्टं साम ।
 ४.२.८ वामदेवाङ्ङ्यङ्ङ्यौ ।
 ४.२.९ परिवृतो रथः ।
 ४.२.१० पाण्डुकम्बलादिनिः ।
 ४.२.११ द्वैपवैयाघ्रादञ् ।
 ४.२.१२ कौमारापूर्ववचने ।
 ४.२.१३ तत्रोद्धृतममत्रेभ्यः ।
 ४.२.१४ स्थण्डिलाच्छयितरि व्रते ।
 ४.२.१५ संस्कृतं भक्षाः ।
 ४.२.१६ शूलोखाद्यत् ।
 ४.२.१७ दध्नष्ठक् ।
 ४.२.१८ उदश्वितोऽन्यतरस्याम् ।
 ४.२.१९ क्षीराङ्ङञ् ।
 ४.२.२० साऽस्मिन् पौर्णमासीति ।
 ४.२.२१ आग्रहायण्यश्चत्थाङ्ङक् ।
 ४.२.२२ विभाषा फाल्गुनीश्रवणाकार्तिकीचैत्रीभ्यः ।
 ४.२.२३ साऽस्य देवता ।
 ४.२.२४ कस्येत् ।
 ४.२.२५ शुक्राङ्ङन् ।
 ४.२.२६ अपोनप्त्रपान्नमृभ्यां घः ।
 ४.२.२७ छ च ।
 ४.२.२८ महेन्द्राद्वाणौ च ।
 ४.२.२९ सोमाङ्ङ्यण् ।
 ४.२.३० वाय्वृतुपित्रुषसोयत् ।
 ४.२.३१ द्यावापृथिवीशुनासीरमरुत्वदग्नीषोमवास्तोष्प
 तिगृहमेधाच्छ च ।
 ४.२.३२ अग्नेर्ढक् ।
 ४.२.३३ कालेभ्यो भववत् ।
 ४.२.३४ महाराजप्रोष्ठपदाङ्ङञ् ।
 ४.२.३५ पितृव्यमातुलमातामहपितामहाः ।
 ४.२.३६ तस्य समूहः ।
 ४.२.३७ भिक्षाऽऽदिभ्योऽण् ।
 ४.२.३८ गोत्रोक्षोष्ट्रोरभ्रराजराजन्यराजपुत्रवत्समनुष्याजा
 हुञ् ।
 ४.२.३९ केदाराद्यञ् च ।

४.२.४० ठञ् कवचिनश्च ।
 ४.२.४१ ब्राह्मणमाणववाडवाद्यन् ।
 ४.२.४२ ग्रामजनबन्धुभ्यस्तल् ।
 ४.२.४३ अनुदात्तादेरञ् ।
 ४.२.४४ खण्डिकादिभ्यश्च ।
 ४.२.४५ चरणेभ्यो धर्मवत् ।
 ४.२.४६ अचित्तहस्तिधेनोष्ठक् ।
 ४.२.४७ केशाश्चाभ्यां यञ्छावन्यतरस्याम् ।
 ४.२.४८ पाशादिभ्यो यः ।
 ४.२.४९ खलगोरथात् ।
 ४.२.५० इनित्रकट्यचश्च ।
 ४.२.५१ विषयो देशे ।
 ४.२.५२ राजन्यादिभ्यो वुञ् ।
 ४.२.५३ भौरिक्याद्यैषुकार्यादिभ्योविधल्भक्तलौ ।
 ४.२.५४ सोऽस्यादिरितिच्छन्दसः प्रगाथेषु ।
 ४.२.५५ संग्रामे प्रयोजनयोद्धृभ्यः ।
 ४.२.५६ तदस्यां प्रहरणमिति क्रीडायां णः ।
 ४.२.५७ घञः साऽस्यां क्रियेति जः ।
 ४.२.५८ तदधीते तद्वेद ।
 ४.२.५९ क्रतूक्थादिसूत्रान्ताङ्ङक् ।
 ४.२.६० क्रमादिभ्यो वुन् ।
 ४.२.६१ अनुब्राह्मणादिनिः ।
 ४.२.६२ वसन्तादिभ्यष्ठक् ।
 ४.२.६३ प्रोक्ताल्लुक् ।
 ४.२.६४ सूत्राच्च कोपधात् ।
 ४.२.६५ छन्दोब्राह्मणानि च तद्विषयाणि ।
 ४.२.६६ तदस्मिन्नस्तीति देशे तन्नाम्नि ।
 ४.२.६७ तेन निर्वृत्तम् ।
 ४.२.६८ तस्य निवासः ।
 ४.२.६९ अदूरभवश्च ।
 ४.२.७० ओरञ् ।
 ४.२.७१ मतोश्च बह्वजङ्गात् ।
 ४.२.७२ बह्वचः कूपेषु ।
 ४.२.७३ उदक् च विपाशः ।
 ४.२.७४ संकलादिभ्यश्च ।
 ४.२.७५ स्त्रीषु सौवीरसाल्वप्राक्षु ।
 ४.२.७६ सुवास्त्वादिभ्योऽण् ।

- ४.२.७७ रोणी ।
 ४.२.७८ कोपधाच्च ।
 ४.२.७९ वृच्छणकठजिलसेनिरढज्ययफक्फिजिज्यक
 कठकोऽरीहणकृशाश्चर्यकुमुदकाशतृणप्रेक्षाऽश्मसखिसं
 काश-बलपक्षकर्णसुतंगमप्रगदिन्वराहकुमुदादिभ्यः ।
 ४.२.८० जनपदे लुप् ।
 ४.२.८१ वरणादिभ्यश्च ।
 ४.२.८२ शर्कराया वा ।
 ४.२.८३ ठक्छौ च ।
 ४.२.८४ नद्यां मतुप् ।
 ४.२.८५ मध्वादिभ्यश्च ।
 ४.२.८६ कुमुदनडवेतसेभ्यो ड्मतुप् ।
 ४.२.८७ नडशादाड्ङ्वलच् ।
 ४.२.८८ शिखाया वलच् ।
 ४.२.८९ उत्करादिभ्यश्छः ।
 ४.२.९० नडादीनां कुक् च ।
 ४.२.९१ शेषे ।
 ४.२.९२ राष्ट्रावारपाराद्धखौ ।
 ४.२.९३ ग्रामाद्यखजौ ।
 ४.२.९४ कत्यादिभ्यो ढकञ् ।
 ४.२.९५ कुलकुक्षिग्रीवाभ्यः श्वास्यलंकारेषु ।
 ४.२.९६ नद्यादिभ्यो ढक् ।
 ४.२.९७ दक्षिणापश्चात्पुरसस्त्यक् ।
 ४.२.९८ कापिश्याः षक् ।
 ४.२.९९ रंकोरमनुष्येऽण् च ।
 ४.२.१०० द्युप्रागपागुदक्प्रतीचो यत् ।
 ४.२.१०१ कन्थायाष्ठक् ।
 ४.२.१०२ वर्णौ वुक् ।
 ४.२.१०३ अव्ययात्त्यप् ।
 ४.२.१०४ ऐषमोह्यः श्वसोऽन्यतरस्याम् ।
 ४.२.१०५ तीररूप्योत्तरपदादञ्जौ ।
 ४.२.१०६ दिक्पूर्वपदादसंज्ञायां जः ।
 ४.२.१०७ मट्रेभ्योऽञ् ।
 ४.२.१०८ उदीच्यग्रामाच्च बह्वचोऽन्तोदात्तात् ।
 ४.२.१०९ प्रस्थोत्तरपदपलद्यादिकोपधादण् ।
 ४.२.११० कण्वादिभ्योगोत्रे ।
 ४.२.१११ इजश्च ।
 ४.२.११२ न दव्यचः प्राच्यभरतेषु ।
 ४.२.११३ वृद्धाच्छः ।
 ४.२.११४ भवतष्ठक्छसौ ।
 ४.२.११५ काश्यादिभ्यश्चिठौ ।
 ४.२.११६ वाहीकग्रामेभ्यश्च ।
 ४.२.११७ विभाषोशीनरेषु ।
 ४.२.११८ ओर्देशे ठञ् ।
 ४.२.११९ वृद्धात् प्राचाम् ।
 ४.२.१२० धन्वयोपधाद्बुञ् ।
 ४.२.१२१ प्रस्थपुरवहान्ताच्च ।
 ४.२.१२२ रोपधेतोः प्राचाम् ।
 ४.२.१२३ जनपदतदवध्योश्च ।
 ४.२.१२४ अवृद्धादपि बहुवचनविषयात् ।
 ४.२.१२५ कच्छाग्निवक्त्रगतोत्तरपदात् ।
 ४.२.१२६ धूमादिभ्यश्च ।
 ४.२.१२७ नगरात् कुत्सनप्रावीण्ययोः ।
 ४.२.१२८ अरण्यान्मनुष्ये ।
 ४.२.१२९ विभाषा कुर्युगन्धराभ्याम् ।
 ४.२.१३० मद्रवृज्योः कन् ।
 ४.२.१३१ कोपधादण् ।
 ४.२.१३२ कच्छादिभ्यश्च ।
 ४.२.१३३ मनुष्यतत्स्थयोर्वुञ् ।
 ४.२.१३४ अपदातौसाल्वात् ।
 ४.२.१३५ गोयवाग्वोश्च ।
 ४.२.१३६ गर्तोत्तरपदाच्छः ।
 ४.२.१३७ गहादिभ्यश्च ।
 ४.२.१३८ प्राचां कटादेः ।
 ४.२.१३९ राज्ञः क च ।
 ४.२.१४० वृद्धादकेकान्तखोपधात् ।
 ४.२.१४१ कन्थापलदनगरग्रामहदोत्तरपदात् ।
 ४.२.१४२ पर्वताच्च ।
 ४.२.१४३ विभाषाऽमनुष्ये ।
 ४.२.१४४ कृकणपर्णाद्भारद्वाजे ।

१७

तृतीयः पादः

- ४.३.१ युष्मदस्मदोरन्यतरस्यां खञ् च ।
 ४.३.२ तस्मिन्नणि च युष्माकास्माकौ ।
 ४.३.३ तवकममकावेकवचने ।
 ४.३.४ अर्धाद्यत् ।
 ४.३.५ परावराधमोत्तमपूर्वाच्च ।
 ४.३.६ दिक्पूर्वपदाङ् च ।
 ४.३.७ ग्रामजनपदैकदेशादञ्ठौ ।
 ४.३.८ मध्यान्मः ।
 ४.३.९ अ साम्प्रतिके ।
 ४.३.१० द्वीपादनसमुद्रं यञ् ।
 ४.३.११ कालाङ् ।
 ४.३.१२ श्राद्धे शरदः ।
 ४.३.१३ विभाषा रोगातपयोः ।
 ४.३.१४ निशाप्रदोषाभ्यां च ।
 ४.३.१५ श्वसस्तुट् च ।
 ४.३.१६ संधिवेलाऽऽद्युतुनक्षत्रेभ्योऽण् ।
 ४.३.१७ प्रावृष एण्यः ।
 ४.३.१८ वर्षाभ्यष्टक् ।
 ४.३.१९ छन्दसि ठञ् ।
 ४.३.२० वसन्ताच्च ।
 ४.३.२१ हेमन्ताच्च ।
 ४.३.२२ सर्वत्राण् च तलोपश्च ।
 ४.३.२३ सायंचिरंप्राह्मेप्रगेऽव्ययेभ्यष्ट्युलौतुट् च ।
 ४.३.२४ विभाषा पूर्वाह्णापराह्णाभ्याम् ।
 ४.३.२५ तत्र जातः ।
 ४.३.२६ प्रावृषष्टप् ।
 ४.३.२७ संज्ञायां शरदो वुञ् ।
 ४.३.२८ पूर्वाह्णापराह्णाद्रामूलप्रदोषावस्कराद्गुन् ।
 ४.३.२९ पथः पन्थ च ।
 ४.३.३० अमावास्याया वा ।
 ४.३.३१ अ च ।
 ४.३.३२ सिन्ध्वपकराभ्यां कन् ।
 ४.३.३३ अणञौ च ।
 ४.३.३४ श्रविष्ठाफल्गुन्यनुराधास्वातितिष्यपुनर्वसुहस्त
 विशाखाऽषाढाबहुलाल्लुक् ।
 ४.३.३५ स्थानान्तगोशालखरशालाच्च ।

- ४.३.३६ वत्सशालाऽभिजिदश्वयुक्छतभिषजोवा ।
 ४.३.३७ नक्षत्रेभ्यो बहुलम् ।
 ४.३.३८ कृतलब्धक्रीतकुशलाः ।
 ४.३.३९ प्रायभवः ।
 ४.३.४० उपजानूपकर्णोपनीवेष्टक् ।
 ४.३.४१ संभूतो ।
 ४.३.४२ कोशाङ् ।
 ४.३.४३ कालात् साधुपुष्प्यत्पच्यमानेषु ।
 ४.३.४४ उप्ते च ।
 ४.३.४५ आश्वयुज्या वुञ् ।
 ४.३.४६ ग्रीष्मवसन्तादन्यतरस्याम् ।
 ४.३.४७ देयमृणे ।
 ४.३.४८ कलाप्यश्वत्थयवबुसाद्गुन् ।
 ४.३.४९ ग्रीष्मावरसमाद्गुन् ।
 ४.३.५० संवत्सराग्रहायणीभ्यां ठञ् च ।
 ४.३.५१ व्याहरति मृगः ।
 ४.३.५२ तदस्य सोढम् ।
 ४.३.५३ तत्र भवः ।
 ४.३.५४ दिगादिभ्यो यत् ।
 ४.३.५५ शरीरावयवाच्च ।
 ४.३.५६ दृतिकुक्षिकलशिवस्त्यस्त्यहेर्ढञ् ।
 ४.३.५७ ग्रीवाभ्योऽण् च ।
 ४.३.५८ गम्भीराञ्ज्यः ।
 ४.३.५९ अव्ययीभावाच्च ।
 ४.३.६० अन्तःपूर्वपदाङ् ।
 ४.३.६१ ग्रामात् पर्यनुपूर्वात् ।
 ४.३.६२ जिह्वामूलाङ्गुलेश्छः ।
 ४.३.६३ वर्गान्ताच्च ।
 ४.३.६४ अशब्देयत्खावन्यतरस्याम् ।
 ४.३.६५ कर्णललाटात् कनलंकारे ।
 ४.३.६६ तस्य व्याख्यान इति च व्याख्यातव्यनाम्नः ।
 ४.३.६७ बह्वचोऽन्तोदात्ताङ् ।
 ४.३.६८ क्रतुयज्ञेभ्यश्च ।
 ४.३.६९ अध्यायेष्वेवर्षेः ।
 ४.३.७० पौरोडाशपुरोडाशात् षन् ।
 ४.३.७१ छन्दसोयदणौ ।

४.३.७२ द्रव्यजृद्धाहणकर्प्रथमाध्वरपुरश्चरणनामाख्याता
 ढक्।
 ४.३.७३ अणूगयनादिभ्यः।
 ४.३.७४ तत आगतः।
 ४.३.७५ ठगायस्थानेभ्यः।
 ४.३.७६ शुण्डिकादिभ्योऽण्।
 ४.३.७७ विद्यायोनिबंधेभ्यो वुञ्।
 ४.३.७८ ऋतष्ठञ्।
 ४.३.७९ पितुर्यच्च।
 ४.३.८० गोत्रादङ्कवत्।
 ४.३.८१ हेतुमनुष्येभ्योऽन्यतरस्यां रूप्यः।
 ४.३.८२ मयट् च।
 ४.३.८३ प्रभवति।
 ४.३.८४ विदूराज्यः।
 ४.३.८५ तद्गच्छति पथिदूतयोः।
 ४.३.८६ अभिनिष्क्रामति द्वारम्।
 ४.३.८७ अधिकृत्य कृते ग्रन्थे।
 ४.३.८८ शिशुक्रन्दयमसभद्वन्द्वेन्द्रजननादिभ्यश्छः।
 ४.३.८९ सोऽस्य निवासः।
 ४.३.९० अभिजनश्च।
 ४.३.९१ आयुधजीविभ्यश्छः पर्वते।
 ४.३.९२ शण्डिकादिभ्योज्यः।
 ४.३.९३ सिन्धुतक्षशिलाऽऽदिभ्योऽणजौ।
 ४.३.९४ तूदीशलातुरवर्मतीकूचवाराड्ढक्छण्डज्यकः।
 ४.३.९५ भक्तिः।
 ४.३.९६ अचित्ताददेशकालाढक्।
 ४.३.९७ महाराजाढ्।
 ४.३.९८ वासुदेवार्जुनाभ्यां वुन्।
 ४.३.९९ गोत्रक्षत्रियाख्येभ्यो बहुलं वुञ्।
 ४.३.१०० जनपदिनां जनपदवत् सर्वं जनपदेन
 समानशब्दानां बहुवचने।
 ४.३.१०१ तेन प्रोक्तम्।
 ४.३.१०२ तित्तिरिवरतन्तुखण्डिकोखाच्छण्।
 ४.३.१०३ काश्यपकौशिकाभ्यामृषिभ्यां णिनिः।
 ४.३.१०४ कलापिवैशम्पायनान्तेवासिभ्यश्च।
 ४.३.१०५ पुराणप्रोक्तेषु ब्राह्मणकल्पेषु।
 ४.३.१०६ शौनकादिभ्यश्छन्दसि।

४.३.१०७ कठचरकाल्लुक्।
 ४.३.१०८ कलापिनोऽण्।
 ४.३.१०९ छगलिनोढिनुक्।
 ४.३.११० पाराशर्यशिलालिभ्यां भिक्षुनटसूत्रयोः।
 ४.३.१११ कर्मन्दकृशाश्वादिनिः।
 ४.३.११२ तेनैकदिक्।
 ४.३.११३ तसिश्च।
 ४.३.११४ उरसो यच्च।
 ४.३.११५ उपज्ञाते।
 ४.३.११६ कृते ग्रन्थे।
 ४.३.११७ संज्ञायाम्।
 ४.३.११८ कुलालादिभ्यो वुञ्।
 ४.३.११९ क्षुद्राभ्रमरवटरपादपादञ्।
 ४.३.१२० तस्येदम्।
 ४.३.१२१ रथाद्यत्।
 ४.३.१२२ पत्रपूर्वादञ्।
 ४.३.१२३ पत्राध्वर्युपरिषदश्च।
 ४.३.१२४ हलसीराढ्।
 ४.३.१२५ द्वन्द्वाद्गुन् वैरमैथुनिकयोः।
 ४.३.१२६ गोत्रचरणाद्गुन्।
 ४.३.१२७ संघाङ्कलक्षणेष्वज्यविजामण्।
 ४.३.१२८ शाकलाद्वा।
 ४.३.१२९ छन्दोगौक्थिकयाज्ञिकबह्वचनटाज्यः।
 ४.३.१३० न दण्डमाणवान्तेवासिषु।
 ४.३.१३१ रैवतिकादिभ्यश्छः।
 ४.३.१३२ तस्य विकारः।
 ४.३.१३३ अवयवे च प्राण्योषधिवृक्षेभ्यः।
 ४.३.१३४ बिल्वादिभ्योऽण्।
 ४.३.१३५ कोपधाच्च।
 ४.३.१३६ त्रपुजतुनोः षुक्।
 ४.३.१३७ ओरञ्।
 ४.३.१३८ अनुदात्तादेश्च।
 ४.३.१३९ पलाशादिभ्योवा।
 ४.३.१४० शम्याष्टलञ्।
 ४.३.१४१ मयड्वैतयोर्भाषायामभक्ष्याच्छादनयोः।
 ४.३.१४२ नित्यं वृद्धशरादिभ्यः।
 ४.३.१४३ गोश्च पुरीषे।

४.३.१४४ पिष्टाच्च ।
 ४.३.१४५ संज्ञायां कन् ।
 ४.३.१४६ ब्रीहेः पुरोडाशे ।
 ४.३.१४७ असंज्ञायां तिलयवाभ्याम् ।
 ४.३.१४८ द्व्यचश्छन्दसि ।
 ४.३.१४९ नोत्वद्धर्ध्रबिल्वात् ।
 ४.३.१५० तालादिभ्योऽण् ।
 ४.३.१५१ जातरूपेभ्यः परिमाणे ।
 ४.३.१५२ प्राणिरजतादिभ्योऽञ् ।
 ४.३.१५३ जितश्च तत्प्रत्ययात् ।
 ४.३.१५४ क्रीतवत् परिमाणात् ।
 ४.३.१५५ उष्ट्राद्वृज् ।

४.३.१५६ उमोर्णयोर्वा ।
 ४.३.१५७ एण्या ढञ् ।
 ४.३.१५८ गोपयसोर्यत् ।
 ४.३.१५९ द्रोश्च ।
 ४.३.१६० माने वयः ।
 ४.३.१६१ फले लुक् ।
 ४.३.१६२ प्लक्षादिभ्योऽण् ।
 ४.३.१६३ जम्ब्वा वा ।
 ४.३.१६४ लुप् च ।
 ४.३.१६५ हरीतक्यादिभ्यश्च ।
 ४.३.१६६ कंसीयपरशव्ययोर्यञ्जौलुक् च ।

चतुर्थः पादः

४.४.१ प्राग्वहतेष्ठक् ।
 ४.४.२ तेन दीव्यति खनति जयति जितम् ।
 ४.४.३ संस्कृतम् ।
 ४.४.४ कुलत्थकोपधादण् ।
 ४.४.५ तरति ।
 ४.४.६ गोपुच्छाद्वृज् ।
 ४.४.७ नौद्व्यचष्टन् ।
 ४.४.८ चरति ।
 ४.४.९ आकर्षात् षल् ।
 ४.४.१० पर्पादिभ्यः षन् ।
 ४.४.११ श्वगणाद्वृज् ।
 ४.४.१२ वेतनादिभ्यो जीवति ।
 ४.४.१३ वस्नक्रयविक्रयाद्वृज् ।
 ४.४.१४ आयुधाच्छ च ।
 ४.४.१५ हरत्युत्सङ्गादिभ्यः ।
 ४.४.१६ भस्त्राऽऽदिभ्यः षन् ।
 ४.४.१७ विभाषा विवधात् ।
 ४.४.१८ अण् कुटिलिकायाः ।
 ४.४.१९ निर्वृत्तेऽक्षद्यूतादिभ्यः ।
 ४.४.२० क्रेर्मन् नित्यं ।
 ४.४.२१ अपमित्ययाचिताभ्यां कक्कनौ ।
 ४.४.२२ संसृष्टे ।

४.४.२३ चूर्णादिनिः ।
 ४.४.२४ लवणाल्लुक् ।
 ४.४.२५ मुद्गादण् ।
 ४.४.२६ व्यञ्जनैरुपसिते ।
 ४.४.२७ ओजः सहोऽम्भसा वर्तते ।
 ४.४.२८ तत् प्रत्यनुपूर्वमीपलोमकूलम् ।
 ४.४.२९ परिमुखं च ।
 ४.४.३० प्रयच्छति गर्हम् ।
 ४.४.३१ कुसीददशैकादशात् षन्ष्टचौ ।
 ४.४.३२ उच्छति ।
 ४.४.३३ रक्षति ।
 ४.४.३४ शब्ददर्दुरं करोति ।
 ४.४.३५ पक्षिमत्स्यमृगान् हन्ति ।
 ४.४.३६ परिपन्थं च तिष्ठति ।
 ४.४.३७ माथोत्तरपदपदव्यनुपदं धावति ।
 ४.४.३८ आक्रन्दाद्वृज् ।
 ४.४.३९ पदोत्तरपदं गृह्णाति ।
 ४.४.४० प्रतिकण्ठार्थललामं च ।
 ४.४.४१ धर्मं चरति ।
 ४.४.४२ प्रतिपथमेति ठंश्च ।
 ४.४.४३ समवायान् समवैति ।
 ४.४.४४ परिषदो ण्यः ।

४.४.४५ सेनाया वा ।
 ४.४.४६ संज्ञायां ललाटकुक्कुट्यौपश्यति ।
 ४.४.४७ तस्य धर्म्यम् ।
 ४.४.४८ अण् महिष्यादिभ्यः ।
 ४.४.४९ ऋतोऽञ् ।
 ४.४.५० अवक्रयः ।
 ४.४.५१ तदस्य पण्यम् ।
 ४.४.५२ लवणाट्टञ् ।
 ४.४.५३ किशरादिभ्यः षन् ।
 ४.४.५४ शलालुनोऽन्यतरस्याम् ।
 ४.४.५५ शिल्पम् ।
 ४.४.५६ मड्डुकझझरादन्यतरस्याम् ।
 ४.४.५७ प्रहरणम् ।
 ४.४.५८ परश्वधाट्टञ्च ।
 ४.४.५९ शक्तियष्ट्योरीकक् ।
 ४.४.६० अस्तिनास्तिदिष्टं मतिः ।
 ४.४.६१ शीलम् ।
 ४.४.६२ छत्रादिभ्यो णः ।
 ४.४.६३ कर्माध्ययनेवृत्तम् ।
 ४.४.६४ बह्वचूर्वपदाट्टच् ।
 ४.४.६५ हितं भक्षाः ।
 ४.४.६६ तदस्मै दीयते नियुक्तम् ।
 ४.४.६७ श्राणामांसौदनाट्टिठन् ।
 ४.४.६८ भक्तादणन्यतरस्याम् ।
 ४.४.६९ तत्र नियुक्तः ।
 ४.४.७० अगारान्ताट्टन् ।
 ४.४.७१ अध्यायिन्यदेशकालात् ।
 ४.४.७२ कठिनान्तप्रस्तारसंस्थानेषु व्यवहरति ।
 ४.४.७३ निकटे वसति ।
 ४.४.७४ आवसथात् षल् ।
 ४.४.७५ प्राग्घिताद्यत् ।
 ४.४.७६ तद्वहति रथयुगप्रासङ्गम् ।
 ४.४.७७ धुरो यड्ढकौ ।
 ४.४.७८ खः सर्वधुरात् ।
 ४.४.७९ एकधुराल्लुक् च ।
 ४.४.८० शकटादण् ।
 ४.४.८१ हलसीराट्टक् ।

४.४.८२ संज्ञायां जन्याः ।
 ४.४.८३ विध्यत्यधनुषा ।
 ४.४.८४ धनगणं लब्धा ।
 ४.४.८५ अन्नाणः ।
 ४.४.८६ वशं गतः ।
 ४.४.८७ पदमस्मिन् दृश्यम् ।
 ४.४.८८ मूलमस्याबर्हि ।
 ४.४.८९ संज्ञायां धेनुष्या ।
 ४.४.९० गृहपतिना संयुक्ते ज्यः ।
 ४.४.९१ नौवयोधर्मविषमूलमूलसीतातुलाभ्यस्तार्यतुल्य
 प्राप्यवध्यानाम्यसममितसम्मिषे ।
 ४.४.९२ धर्मपथ्यर्थन्यायादनपेते ।
 ४.४.९३ छन्दसो निर्मिते ।
 ४.४.९४ उरसोऽण् च ।
 ४.४.९५ हृदयस्य प्रियः ।
 ४.४.९६ बन्धने चर्षौ ।
 ४.४.९७ मतजनहलात् करणजल्पकर्षेषु ।
 ४.४.९८ तत्र साधुः ।
 ४.४.९९ प्रतिजनादिभ्यः खञ् ।
 ४.४.१०० भक्ताणः ।
 ४.४.१०१ परिषदोण्यः ।
 ४.४.१०२ कथादिभ्यष्टक् ।
 ४.४.१०३ गुडादिभ्यष्टञ् ।
 ४.४.१०४ पथ्यतिथिवसतिस्वपतेर्ढञ् ।
 ४.४.१०५ सभाया यः ।
 ४.४.१०६ ढश्छन्दसि ।
 ४.४.१०७ समानतीर्थे वासी ।
 ४.४.१०८ समानोदरेशयित ओ चोदात्तः ।
 ४.४.१०९ सोदराद्यः ।
 ४.४.११० भवे छन्दसि ।
 ४.४.१११ पाथोनदीभ्यां ड्यण् ।
 ४.४.११२ वेशन्तहिमवद्भ्यामण् ।
 ४.४.११३ स्रोतसो विभाषा ड्यङ्ङ्यौ ।
 ४.४.११४ सगर्भसयूथसनुताद्यन् ।
 ४.४.११५ तुग्राद्धन् ।
 ४.४.११६ अग्राद्यत् ।
 ४.४.११७ घच्छौ च ।

४.४.११८ समुद्राभ्राद्धः ।
 ४.४.११९ बर्हिषि दत्तम् ।
 ४.४.१२० दूतस्य भागकर्मणी ।
 ४.४.१२१ रक्षोयातूनां हननी ।
 ४.४.१२२ रेवतीजगतीहविष्याभ्यः प्रशस्ये ।
 ४.४.१२३ असुरस्य स्वम् ।
 ४.४.१२४ मायायामण् ।
 ४.४.१२५ तद्वानासामुपधानोमन्त्र इतीष्टकासुलुक् च
 मतोः ।
 ४.४.१२६ अश्विमानण् ।
 ४.४.१२७ वयस्यासुमूर्ध्नो मतुप् ।
 ४.४.१२८ मत्वर्थे मासतन्वोः ।
 ४.४.१२९ मधोर्ज च ।
 ४.४.१३० ओजसोऽहनि यत्खौ ।

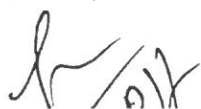
४.४.१३१ वेशोयशआदेर्भगाद्यल् ।
 ४.४.१३२ ख च ।
 ४.४.१३३ पूर्वैः कृतमिनयौ च ।
 ४.४.१३४ अब्धिः संस्कृतम् ।
 ४.४.१३५ सहस्रेण संमितौ घः ।
 ४.४.१३६ मतौ च ।
 ४.४.१३७ सोममर्हति यः ।
 ४.४.१३८ मये च ।
 ४.४.१३९ मधोः ।
 ४.४.१४० वसोः समूहे च ।
 ४.४.१४१ नक्षत्राद्धः ।
 ४.४.१४२ सर्वदेवात् तातिल् ।
 ४.४.१४३ शिवशमरिष्टस्य करे ।
 ४.४.१४४ भावे च ।

पञ्चमोऽध्यायः

प्रथमः पादः

५.१.१ प्राक् क्रीताच्छः ।
 ५.१.२ उगवादिभ्यो यत् ।
 ५.१.३ कम्बलाच्च संज्ञायाम् ।
 ५.१.४ विभाषा हविरपूपादिभ्यः ।
 ५.१.५ तस्मै हितम् ।
 ५.१.६ शरीरावयवाद्यत् ।
 ५.१.७ खलयवमाषतिलवृषब्रह्मणश्च ।
 ५.१.८ अजाविभ्यां थ्यन् ।
 ५.१.९ आत्मन्विश्वजनभोगोत्तरपदात् खः ।
 ५.१.१० सर्वपुरुषाभ्यां णढञौ ।
 ५.१.११ माणवचरकाभ्यां खञ् ।
 ५.१.१२ तदर्थं विकृतेः प्रकृतौ ।
 ५.१.१३ छदिरुपधिबलेः ढञ् ।
 ५.१.१४ ऋषभोपानहोर्ज्यः ।
 ५.१.१५ चर्मणोऽञ् ।
 ५.१.१६ तदस्य तदस्मिन् स्यादिति ।
 ५.१.१७ परिखाया ढञ् ।
 ५.१.१८ प्राग्वतेष्टञ् ।
 ५.१.१९ आर्हादगोपुच्छसंख्यापरिमाणाद्वक् ।

५.१.२० असमासेनिष्कादिभ्यः ।
 ५.१.२१ शताच्च ठन्यतावशते ।
 ५.१.२२ संख्याया अतिशदन्तायाः कन् ।
 ५.१.२३ वतोरिड्वा ।
 ५.१.२४ विंशतित्रिंशद्भ्यां ड्वुन्नसंज्ञायाम् ।
 ५.१.२५ कंसाद्विठन् ।
 ५.१.२६ शूर्पादजन्यतरस्याम् ।
 ५.१.२७ शतमानविंशतिकसहस्रवसनादण् ।
 ५.१.२८ अध्यर्धपूर्वद्विगोर्लुगसंज्ञायाम् ।
 ५.१.२९ विभाषा कार्षापणसहस्राभ्याम् ।
 ५.१.३० द्वित्रिपूर्वान्निष्कात् ।
 ५.१.३१ बिस्ताच्च ।
 ५.१.३२ विंशतिकात् खः ।
 ५.१.३३ खार्या ईकन् ।
 ५.१.३४ पणपादमाषशतादत् ।
 ५.१.३५ शाणाद्वा ।
 ५.१.३६ तेन क्रीतम् ।
 ५.१.३७ तस्य निमित्तं संयोगोत्पातौ ।
 ५.१.३८ गोद्व्यचोऽसंख्यापरिमाणाश्चादेर्यत् ।

५.१.३९ पुत्राच्छ च ।
 ५.१.४० सर्वभूमिपृथिवीभ्यामणजौ ।
 ५.१.४१ तस्येश्वरः ।
 ५.१.४२ तत्र विदित इति च ।
 ५.१.४३ लोकसर्वलोकाङ्गम् ।
 ५.१.४४ तस्य वापः ।
 ५.१.४५ पात्रात् षन् ।
 ५.१.४६ तदस्मिन् वृद्ध्यायलाभशुल्कोपदादीयते ।
 ५.१.४७ पूरणार्धाङ्गम् ।
 ५.१.४८ भागाद्यच्च ।
 ५.१.४९ तद्धरति वहत्यावहति भाराद्वंशादिभ्यः ।
 ५.१.५० वस्नद्रव्याभ्यां ठन्कनौ ।
 ५.१.५१ सम्भवत्यवहरति पचति ।
 ५.१.५२ आढकाचितपात्रात् खोऽन्यतरयाम् ।
 ५.१.५३ द्विगोष्ठंश्च ।
 ५.१.५४ कुलिजाल्लुक्खौ च ।
 ५.१.५५ सोऽस्यांशवस्नभृतयः ।
 ५.१.५६ तदस्य परिमाणम् ।
 ५.१.५७ संख्यायाः संज्ञासंघसूत्राध्ययनेषु ।
 ५.१.५८ पङ्क्तिविंशतित्रिंशत्त्वत्वारिंशत्पञ्चाशत्षष्टि-
 सप्तत्यशीतिनवतिशतम् ।
 ५.१.५९ पञ्चदशतौवर्गे वा ।
 ५.१.६० सप्तनोऽङ्गं छन्दसि ।
 ५.१.६१ त्रिंशच्चत्वारिंशतोर्ब्राह्मणेसंज्ञायां ङम् ।
 ५.१.६२ तदर्हति ।
 ५.१.६३ छेदादिभ्यो नित्यम् ।
 ५.१.६४ शीर्षच्छेदाद्यच्च ।
 ५.१.६५ दण्डादिभ्यः ।
 ५.१.६६ छन्दसि च ।
 ५.१.६७ पात्राद्वंश्च ।
 ५.१.६८ कडङ्करदक्षिणाच्छ च ।
 ५.१.६९ स्थालीबिलात् ।
 ५.१.७० यज्ञर्त्विग्भ्यां घखजौ ।
 ५.१.७१ पारायणतुरायणचान्द्रायणं वर्तयति ।
 ५.१.७२ संशयमापन्नः ।
 ५.१.७३ योजनं गच्छति ।
 ५.१.७४ पथः ष्कन् ।

५.१.७५ पन्थो ण नित्यम् ।
 ५.१.७६ उत्तरपथेनाहतं च ।
 ५.१.७७ कालात् ।
 ५.१.७८ तेन निर्वृत्तम् ।
 ५.१.७९ तमधीष्टो भूतो भूतो भावी ।
 ५.१.८० मासाद्वयसि यत्खजौ ।
 ५.१.८१ द्विगोर्यप् ।
 ५.१.८२ षण्मासाण्यच्च ।
 ५.१.८३ अवयसि ठंश्च ।
 ५.१.८४ समायाः खः ।
 ५.१.८५ द्विगोर्वा ।
 ५.१.८६ रात्र्यहः संवत्सराच्च ।
 ५.१.८७ वर्षाल्लुक् च ।
 ५.१.८८ चित्तवति नित्यम् ।
 ५.१.८९ षष्टिकाः षष्टिरात्रेण पच्यन्ते ।
 ५.१.९० वत्सरान्ताच्छश्छन्दसि ।
 ५.१.९१ सम्परिपूर्वात् ख च ।
 ५.१.९२ तेन परिजय्यलभ्यकार्यसुकरम् ।
 ५.१.९३ तदस्य ब्रह्मचर्यम् ।
 ५.१.९४ तस्य च दक्षिणा यज्ञाख्येभ्यः ।
 ५.१.९५ तत्र च दीयते कार्यं भववत् ।
 ५.१.९६ व्युष्टादिभ्योऽङ् ।
 ५.१.९७ तेन यथाकथाचहस्ताभ्यां णयतौ ।
 ५.१.९८ सम्पादिनि ।
 ५.१.९९ कर्मवेषाद्यत् ।
 ५.१.१०० तस्मै प्रभवति संतापादिभ्यः ।
 ५.१.१०१ योगाद्यच्च ।
 ५.१.१०२ कर्मण उक्ञ् ।
 ५.१.१०३ समयस्तदस्य प्राप्तम् ।
 ५.१.१०४ ऋतोरण् ।
 ५.१.१०५ छन्दसि घस् ।
 ५.१.१०६ कालाद्यत् ।
 ५.१.१०७ प्रकृष्टे ठञ् ।
 ५.१.१०८ प्रयोजनम् ।
 ५.१.१०९ विशाखाऽऽषाढादण् मन्थदण्डयोः ।
 ५.१.११० अनुप्रवचनादिभ्यश्छः ।
 ५.१.१११ समापनात् सपूर्वपदात् ।

५.१.११२ ऐकागारिकट् चौरै।
 ५.१.११३ आकालिकडाद्यन्तवचने।
 ५.१.११४ तेन तुल्यं क्रिया चेद्वतिः।
 ५.१.११५ तत्र तस्येव।
 ५.१.११६ तदर्हम्।
 ५.१.११७ उपसर्गाच्छन्दसि धात्वर्थे।
 ५.१.११८ तस्य भावस्त्वतलौ।
 ५.१.११९ आ च त्वात्।
 ५.१.१२० न नञ्पूर्वात्तत्पुरुषादचतुरसंगतलवणवटयुध-
 कतरसलसेभ्यः।
 ५.१.१२१ पृथ्वादिभ्य इमनिज्वा।
 ५.१.१२२ वर्णदृढादिभ्यः ष्यञ् च।
 ५.१.१२३ गुणवचनब्राह्मणादिभ्यः कर्मणि च।

५.१.१२४ स्तेनाद्यन्तलोपश्च।
 ५.१.१२५ सख्युर्यः।
 ५.१.१२६ कपिज्ञात्योर्ढक्।
 ५.१.१२७ पत्यन्तपुरोहितादिभ्यो यक्।
 ५.१.१२८ प्राणभृज्जातिवयोवचनोद्गात्रादिभ्योऽञ्।
 ५.१.१२९ हायनान्तयुवादिभ्योऽण्।
 ५.१.१३० इगन्ताच्च लघुपूर्वात्।
 ५.१.१३१ योपधादुरूपोत्तमाद्गुञ्।
 ५.१.१३२ द्वन्द्वमनोज्ञादिभ्यश्च।
 ५.१.१३३ गोत्रचरणाच्छ्लाघात्याकारतदवेतेषु।
 ५.१.१३४ होत्राभ्यश्छः।
 ५.१.१३५ ब्रह्मणस्त्वः।

द्वितीयः पादः

५.२.१ धान्यानां भवने क्षेत्रे खञ्।
 ५.२.२ ब्रीहिशाल्योर्ढक्।
 ५.२.३ यवयवकषष्टिकाद्यत्।
 ५.२.४ विभाषा तिलमाषोमाभङ्गाऽणुभ्यः।
 ५.२.५ सर्वचर्मणः कृतः खखञौ।
 ५.२.६ यथामुखसंमुखस्य दर्शनः खः।
 ५.२.७ तत्सर्वादिः पथ्यङ्गकर्मपत्रपात्रं व्याप्नोति।
 ५.२.८ आप्रपदं प्राप्नोति।
 ५.२.९ अनुपदसर्वान्नायानयं बद्धाभक्षयतिनेयेषु।
 ५.२.१० परोवरपरम्परपुत्रपौत्रमनुभवति।
 ५.२.११ अवारपारात्यन्तानुकामं गामी।
 ५.२.१२ समांसमां विजायते।
 ५.२.१३ अद्यश्चीनाऽवष्टब्धे।
 ५.२.१४ आगवीनः।
 ५.२.१५ अनुग्वलंगामी।
 ५.२.१६ अध्वनोयत्खौ।
 ५.२.१७ अभ्यमित्राच्छ च।
 ५.२.१८ गोष्ठात् खञ् भूतपूर्वे।
 ५.२.१९ अश्वस्यैकाहगमः।
 ५.२.२० शालीनकौपीने अधृष्टाकार्ययोः।

५.२.२१ ब्रातेन जीवति।
 ५.२.२२ साप्तपदीनं सख्यम्।
 ५.२.२३ हैयंगवीनं संज्ञायाम्।
 ५.२.२४ तस्य पाकमूले पीलवादिकर्णादिभ्यः
 कुणब्जाहचौ।
 ५.२.२५ पक्षात्तिः।
 ५.२.२६ तेन वित्तश्चुञ्चुप्चणपौ।
 ५.२.२७ विनञ्भ्यां नानाञौ न सह।
 ५.२.२८ वेः शालच्छङ्कटचौ।
 ५.२.२९ सम्प्रोदश्च कटच्।
 ५.२.३० अवात् कुटारच्च।
 ५.२.३१ नते नासिकायाः संज्ञायां टीटज्जाटज्भ्राटचः।
 ५.२.३२ नेर्बिडज्जिबरीसचौ।
 ५.२.३३ इनच्पिटच्चिकचि च।
 ५.२.३४ उपाधिभ्यां त्यकन्नासन्नारूढयोः।
 ५.२.३५ कर्मणि घटोऽठच्।
 ५.२.३६ तदस्य संजातं तारकाऽऽदिभ्य इतच्।
 ५.२.३७ प्रमाणे द्वयसज्दघ्नज्मात्रचः।
 ५.२.३८ पुरुषहस्तिभ्यामण् च।
 ५.२.३९ यदतदेतेभ्यः परिमाणे वतुप्।

५.२.४० किमिदंभ्यां वो घः ।
 ५.२.४१ किमः संख्यापरिमाणे डति च ।
 ५.२.४२ संख्याया अवयवे तयप् ।
 ५.२.४३ द्वित्रिभ्यां तयस्यायज्वा ।
 ५.२.४४ उभादुदात्तो नित्यम् ।
 ५.२.४५ तदस्मिन्नधिकमिति दशान्ताड्डः ।
 ५.२.४६ शदन्तविंशतेश्च ।
 ५.२.४७ संख्याया गुणस्य निमाने मयट् ।
 ५.२.४८ तस्य पूरणे डट् ।
 ५.२.४९ नान्तादसंख्याऽऽदेर्मट् ।
 ५.२.५० थट् च च्छन्दसि ।
 ५.२.५१ षट्कतिकतिपयचतुरां थुक् ।
 ५.२.५२ बहुपूगणसंघस्य तिथुक् ।
 ५.२.५३ वतोरिथुक् ।
 ५.२.५४ द्वेस्तीयः ।
 ५.२.५५ त्रेः सम्प्रसारणं च ।
 ५.२.५६ विंशत्यादिभ्यस्तमडन्यतरस्याम् ।
 ५.२.५७ नित्यं शतादिमासार्धमाससंवत्सराच्च ।
 ५.२.५८ षष्ट्यादेश्चासंख्यादेः ।
 ५.२.५९ मतौच्छः सूक्तसाम्नोः ।
 ५.२.६० अध्यायानुवाकयोर्लुक् ।
 ५.२.६१ विमुक्तादिभ्योऽण् ।
 ५.२.६२ गोषदादिभ्यो वुन् ।
 ५.२.६३ तत्र कुशलः पथः ।
 ५.२.६४ आकर्षादिभ्यः कन् ।
 ५.२.६५ धनहिरण्यात् कामे ।
 ५.२.६६ स्वाङ्गोभ्यः प्रसिते ।
 ५.२.६७ उदराद्वगाद्यूने ।
 ५.२.६८ सस्येन परिजातः ।
 ५.२.६९ अंशं हारी ।
 ५.२.७० तन्त्रादचिरापहते ।
 ५.२.७१ ब्राह्मणकोष्णिके संज्ञायाम् ।
 ५.२.७२ शीतोष्णाभ्यां कारिणि ।
 ५.२.७३ अधिकम् ।
 ५.२.७४ अनुकाभिकाभीकः कमिता ।
 ५.२.७५ पार्श्वेनान्विच्छति ।
 ५.२.७६ अयःशूलदण्डाजिनाभ्यां ठक्ठञौ ।

५.२.७७ तावतिथं ग्रहणमिति लुग्व ।
 ५.२.७८ स एषां ग्रामणीः ।
 ५.२.७९ शृङ्खलमस्य बन्धनं करभे ।
 ५.२.८० उत्क उन्मनाः ।
 ५.२.८१ कालप्रयोजनाद्रोगे ।
 ५.२.८२ तदस्मिन्नन् प्राये संज्ञायाम् ।
 ५.२.८३ कुल्माषादञ् ।
 ५.२.८४ श्रोत्रियंश्छन्दोऽधीते ।
 ५.२.८५ श्राद्धमनेन भुक्तमिनिठनौ ।
 ५.२.८६ पूर्वादिनिः ।
 ५.२.८७ सपूर्वाच्च ।
 ५.२.८८ इष्टादिभ्यश्च ।
 ५.२.८९ छन्दसि परिपन्थिपरिपरिणौ पर्यवस्थातरि ।
 ५.२.९० अनुपद्यन्वेष्टा ।
 ५.२.९१ साक्षाद्द्रष्टरि संज्ञायाम् ।
 ५.२.९२ क्षेत्रियच् परक्षेत्रेचिकित्स्यः ।
 ५.२.९३ इन्द्रियमिन्द्रलिंगमिन्द्रदृष्टमिन्द्रसृष्टमिन्द्रजुष्टमिन्द्रदत्तमिति वा ।
 ५.२.९४ तदस्यास्त्यस्मिन्निति मतुप् ।
 ५.२.९५ रसादिभ्यश्च ।
 ५.२.९६ प्राणिस्थादातोलजन्यतरस्याम् ।
 ५.२.९७ सिध्मादिभ्यश्च ।
 ५.२.९८ वत्सांसाभ्यां कामबले ।
 ५.२.९९ फेनादिलच् च ।
 ५.२.१०० लोमादिपामादिपिच्छादिभ्यः शनेलचः ।
 ५.२.१०१ प्रज्ञाश्रद्धाऽर्चाभ्यो णः ।
 ५.२.१०२ तपःसहस्राभ्यां विनीनी ।
 ५.२.१०३ अण् च ।
 ५.२.१०४ सिकताशर्कराभ्यां च ।
 ५.२.१०५ देशे लुबिलचौ च ।
 ५.२.१०६ दन्त उन्नत उरच् ।
 ५.२.१०७ ऊषसुषिमुष्कमधो रः ।
 ५.२.१०८ द्युद्रुभ्यां मः ।
 ५.२.१०९ केशाद्वोऽन्यतरस्याम् ।
 ५.२.११० गाण्ड्यजगात् संज्ञायाम् ।
 ५.२.१११ काण्डाण्डादीरन्नीरचौ ।
 ५.२.११२ रजःकृष्यासुतिपरिषदोवलच् ।

५.२.११३ दन्तशिखात् संज्ञायाम् ।
 ५.२.११४ ज्योत्स्नातमिस्राश्रृङ्गिणोर्जस्विन्नूर्जस्वलगो
 मिन्मलिनमलीमसाः ।
 ५.२.११५ अत इनिठनौ ।
 ५.२.११६ व्रीह्यादिभ्यश्च ।
 ५.२.११७ तुन्दादिभ्य इलच् च ।
 ५.२.११८ एकगोपूर्वाट्टञ् नित्यम् ।
 ५.२.११९ शतसहस्रान्ताच्च निष्कात् ।
 ५.२.१२० रूपादाहतप्रशंसयोर्यप् ।
 ५.२.१२१ अस्मायामेधास्रजो विनिः ।
 ५.२.१२२ बहुलं छन्दसि ।
 ५.२.१२३ ऊर्णाया युस् ।
 ५.२.१२४ वाचो ग्मिनिः ।
 ५.२.१२५ आलजाटचौ बहुभाषिणि ।
 ५.२.१२६ स्वामिन्नैश्वर्ये ।

५.२.१२७ अर्शादिभ्योऽच् ।
 ५.२.१२८ द्वन्द्वोपतापगर्ह्यात् प्राणिस्थादिनिः ।
 ५.२.१२९ वातातिसाराभ्यां कुक् च ।
 ५.२.१३० वयसि पूरणात् ।
 ५.२.१३१ सुखादिभ्यश्च ।
 ५.२.१३२ धर्मशीलवर्णान्ताच्च ।
 ५.२.१३३ हस्ताज्जातौ ।
 ५.२.१३४ वर्णाद्ब्रह्मचारिणि ।
 ५.२.१३५ पुष्करादिभ्यो देशो ।
 ५.२.१३६ बलादिभ्यो मतुबन्यतरस्याम् ।
 ५.२.१३७ संज्ञायां मन्माभ्याम् ।
 ५.२.१३८ कंशंभ्यां बभयुस्तितुतयसः ।
 ५.२.१३९ तुन्दिवलिवटेर्भः ।
 ५.२.१४० अहंशुभमोर्युस् ।

तृतीयः पादः

५.३.१ प्राग्दिशो विभक्तिः ।
 ५.३.२ किं सर्वनामबहुभ्योऽद्व्यादिभ्यः ।
 ५.३.३ इदम इश् ।
 ५.३.४ एतेतौ रथोः ।
 ५.३.५ एतदोऽश् ।
 ५.३.६ सर्वस्य सोऽन्यतरस्यां दि ।
 ५.३.७ पञ्चम्यास्तसिल् ।
 ५.३.८ तसेश्च ।
 ५.३.९ पर्यभिभ्यां च ।
 ५.३.१० सप्तम्यास्त्रल् ।
 ५.३.११ इदमो हः ।
 ५.३.१२ किमोऽत् ।
 ५.३.१३ वा ह चच्छन्दसि ।
 ५.३.१४ इतराभ्योऽपि दृश्यन्ते ।
 ५.३.१५ सर्वैकान्यकिंयत्तदः काले दा ।
 ५.३.१६ इदमोर्हिल् ।
 ५.३.१७ अधुना ।
 ५.३.१८ दानीं च ।
 ५.३.१९ तदो दा च ।
 ५.३.२० तयोर्दाहिलौ चच्छन्दसि ।

५.३.२१ अनद्यतनेर्हिलन्यतरस्याम् ।
 ५.३.२२ सद्यः परुत्परायैषमः परेद्यव्यद्यपूर्वेद्युरन्येद्युरन्यतरे
 द्युरितरेद्युरपरेद्युरधरेद्युरुभयेद्युरुत्तरेद्युः ।
 ५.३.२३ प्रकारवचने थाल् ।
 ५.३.२४ इदमस्थमुः ।
 ५.३.२५ किमश्च ।
 ५.३.२६ था हेतौ चच्छन्दसि ।
 ५.३.२७ दिक्शब्देभ्यः सप्तमीपञ्चमीप्रथमाभ्यो
 दिग्देशकालेष्वस्तातिः ।
 ५.३.२८ दक्षिणोत्तराभ्यामतसुच् ।
 ५.३.२९ विभाषा परावराभ्याम् ।
 ५.३.३० अञ्चेर्लुक् ।
 ५.३.३१ उपर्युपरिष्ठात् ।
 ५.३.३२ पश्चात् ।
 ५.३.३३ पश्च पश्चा च चच्छन्दसि ।
 ५.३.३४ उत्तराधरदक्षिणादातिः ।
 ५.३.३५ एनबन्यतरस्यामदूरेऽपञ्चम्याः ।
 ५.३.३६ दक्षिणादाच् ।
 ५.३.३७ आहि च दूरे ।
 ५.३.३८ उत्तराच्च ।

Handwritten signature

५.३.३९ पूर्वाधरावराणामसि पुरधवश्चैषाम् ।
 ५.३.४० अस्ताति च ।
 ५.३.४१ विभाषाऽवरस्य ।
 ५.३.४२ संख्याया विधाऽर्थे धा ।
 ५.३.४३ अधिकरणविचाले च ।
 ५.३.४४ एकाद्धोध्यमुजन्यतरस्याम् ।
 ५.३.४५ द्वित्र्योश्च धमुञ् ।
 ५.३.४६ एधाच्च ।
 ५.३.४७ याप्ये पाशप् ।
 ५.३.४८ पूरणाद्भ्रागेतीयादन् ।
 ५.३.४९ प्रागेकादशभ्योऽच्छन्दसि ।
 ५.३.५० षष्ठाष्टमाभ्यां ज च ।
 ५.३.५१ मानपञ्चङ्गयोः कन्तुकौ च ।
 ५.३.५२ एकादाकिनिच्चासहाये ।
 ५.३.५३ भूतपूर्वे चरट् ।
 ५.३.५४ षष्ठ्या रूप्य च ।
 ५.३.५५ अतिशायने तमबिष्ठनौ ।
 ५.३.५६ तिङश्च ।
 ५.३.५७ द्विवचनविभज्योपपदे तरबीयसुनौ ।
 ५.३.५८ अजादी गुणवचनादेव ।
 ५.३.५९ तुश्छन्दसि ।
 ५.३.६० प्रशस्यस्य श्रः ।
 ५.३.६१ ज्य च ।
 ५.३.६२ वृद्धस्य च ।
 ५.३.६३ अन्तिकबाढयोर्नेदसाधौ ।
 ५.३.६४ युवाल्पयोः कनन्यतरस्याम् ।
 ५.३.६५ विन्मतोर्लुक् ।
 ५.३.६६ प्रशंसायां रूपप् ।
 ५.३.६७ ईषदसमाप्तौकल्पब्देश्यदेशीयरः ।
 ५.३.६८ विभाषा सुपो बहुच् पुरस्तात् ।
 ५.३.६९ प्रकारवचने जातीयर् ।
 ५.३.७० प्रागिवात्कः ।
 ५.३.७१ अव्ययसर्वनाम्नामकच् प्राक् टेः ।
 ५.३.७२ कस्य च दः ।
 ५.३.७३ अज्ञाते ।
 ५.३.७४ कुत्सिते ।
 ५.३.७५ संज्ञायां कन् ।

५.३.७६ अनुकम्पायाम् ।
 ५.३.७७ नीतौ च तद्युक्तात् ।
 ५.३.७८ बह्वचो मनुष्यनाम्नष्टज्वा ।
 ५.३.७९ घनिलचौ च ।
 ५.३.८० प्राचामुपादेरडज्जुचौ च ।
 ५.३.८१ जातिनाम्नः कन् ।
 ५.३.८२ अजिनान्तस्योत्तरपदलोपश्च ।
 ५.३.८३ ठाजादावूर्ध्वं द्वितीयादचः ।
 ५.३.८४ शेवलसुपरिविशालवरुणार्यमादीनां तृतीयात् ।
 ५.३.८५ अल्पे ।
 ५.३.८६ ह्रस्वे ।
 ५.३.८७ संज्ञायां कन् ।
 ५.३.८८ कुटीशमीशुण्डाभ्यो रः ।
 ५.३.८९ कुत्वा डुपच् ।
 ५.३.९० कासूगोणीभ्यां ष्टर्च् ।
 ५.३.९१ वत्सोक्षाश्चर्षभेभ्यश्च तनुत्वे ।
 ५.३.९२ कियत्तदो निर्द्धारणे द्वयोरेकस्य डतरच् ।
 ५.३.९३ वा बहूनां जातिपरिप्रश्ने डतमच् ।
 ५.३.९४ एकाच्च प्राचाम् ।
 ५.३.९५ अवक्षेपणे कन् ।
 ५.३.९६ इवे प्रतिकृतौ ।
 ५.३.९७ संज्ञायां च ।
 ५.३.९८ लुम्मनुष्ये ।
 ५.३.९९ जीविकाऽर्थे चापण्ये ।
 ५.३.१०० देवपथादिभ्यश्च ।
 ५.३.१०१ वस्तेर्ढञ् ।
 ५.३.१०२ शिलाया ढः ।
 ५.३.१०३ शाखादिभ्यो यत् ।
 ५.३.१०४ द्रव्यं च भव्ये ।
 ५.३.१०५ कुशाग्राच्छः ।
 ५.३.१०६ समासाच्च तद्विषयात् ।
 ५.३.१०७ शर्करादिभ्योऽण् ।
 ५.३.१०८ अङ्गुल्यादिभ्यष्टक् ।
 ५.३.१०९ एकशालायाष्टजन्यतरस्याम् ।
 ५.३.११० कर्कलोहितादीकक् ।
 ५.३.१११ प्रत्नपूर्वविश्वेमात्थाल् छन्दसि ।
 ५.३.११२ पूगाज्ज्योऽग्रामणीपूर्वात् ।

५.३.११३ त्रातच्छोरस्त्रियाम् ।
 ५.३.११४ आयुधजीविसंघाज्ज्यङ्वाहीकेष्वब्राह्मणराज
 न्यात् ।
 ५.३.११५ वृकाट्टेण्यम् ।
 ५.३.११६ दामन्यादित्रिगर्तषष्ठाच्छः ।

५.३.११७ पश्चादियौधेयादिभ्यामणञौ ।
 ५.३.११८ अभिजिद्विदभृच्छालावच्छिखावच्छमीवदू
 र्णाविच्छुमदणो यञ् ।
 ५.३.११९ ज्यादयस्तद्राजाः ।

चतुर्थः पादः

५.४.१ पादशतस्य संख्यादेर्वीप्सायां वुन् लोपश्च ।
 ५.४.२ दण्डव्यवसर्गयोश्च ।
 ५.४.३ स्थूलादिभ्यः प्रकारवचने कन् ।
 ५.४.४ अनत्यन्तगतौक्तात् ।
 ५.४.५ न सामिवचने ।
 ५.४.६ बृहत्या आच्छादने ।
 ५.४.७ अषडक्षाशितङ्ग्वलंकर्मालंपुरुषाध्युत्तरपदात्
 खः ।
 ५.४.८ विभाषाऽञ्चरेदिक्स्त्रियाम् ।
 ५.४.९ जात्यन्ताच्छ बन्धुनि ।
 ५.४.१० स्थानान्ताद्विभाषा सस्थानेनेति चेत् ।
 ५.४.११ किमेत्तिङव्ययघादाम्बद्रव्यप्रकर्षे ।
 ५.४.१२ अमु चच्छन्दसि ।
 ५.४.१३ अनुगादिनष्टक् ।
 ५.४.१४ णचः स्त्रियामञ् ।
 ५.४.१५ अणिनुणः ।
 ५.४.१६ विसारिणो मत्स्ये ।
 ५.४.१७ संख्यायाः क्रियाऽभ्यावृत्तिगणने कृत्वसुच् ।
 ५.४.१८ द्वित्रिचतुर्भ्यः सुच् ।
 ५.४.१९ एकस्य सकृच्च ।
 ५.४.२० विभाषा बहोर्धाऽविप्रकृष्टकाले ।
 ५.४.२१ तत्प्रकृतवचने मयट् ।
 ५.४.२२ समूहवच्च बहुषु ।
 ५.४.२३ अनन्तावसथेतिहभेषजाज्ज्यः ।
 ५.४.२४ देवतान्तात्तादर्थ्ये यत् ।
 ५.४.२५ पादार्धाभ्यां च ।
 ५.४.२६ अतिथेर्ज्यः ।
 ५.४.२७ देवात्तल् ।
 ५.४.२८ अवेः कः ।
 ५.४.२९ यावादिभ्यः कन् ।

५.४.३० लोहितान्मणौ ।
 ५.४.३१ वर्णे चानित्ये ।
 ५.४.३२ रक्ते ।
 ५.४.३३ कालाच्च ।
 ५.४.३४ विनयादिभ्यष्टक् ।
 ५.४.३५ वाचो व्याहृतार्थायाम् ।
 ५.४.३६ तद्युक्तात् कर्मणोऽण् ।
 ५.४.३७ ओषधेरजातौ ।
 ५.४.३८ प्रज्ञादिभ्यश्च ।
 ५.४.३९ मृदस्तिकन् ।
 ५.४.४० सस्नौ प्रशंसायाम् ।
 ५.४.४१ वृकज्येष्ठाभ्यां तिलतातिलौ चच्छन्दसि ।
 ५.४.४२ बह्वल्पार्थाच्छस्कारकादन्यतरस्याम् ।
 ५.४.४३ संख्यैकवचनाच्च वीप्सायाम् ।
 ५.४.४४ प्रतियोगे पञ्चम्यास्तसिः ।
 ५.४.४५ अपादाने चाहीयरुहोः ।
 ५.४.४६ अतिग्रहाव्यथनक्षेपेष्वकर्तरि तृतीयायाः ।
 ५.४.४७ हीयमानपापयोगाच्च ।
 ५.४.४८ षष्ठ्या व्याश्रयो ।
 ५.४.४९ रोगाच्चापनयने ।
 ५.४.५० कृभ्वस्तियोगेसम्पद्यकर्तरि च्विः ।
 ५.४.५१ अरुर्मनश्चक्षुश्चेतोरहोरजसां लोपश्च ।
 ५.४.५२ विभाषा साति कात्स्न्ये ।
 ५.४.५३ अभिविधौ सम्पदा च ।
 ५.४.५४ तदधीनवचने ।
 ५.४.५५ देये त्रा च ।
 ५.४.५६ देवमनुष्यपुरुषपुरुमर्त्येभ्यो
 द्वितीयासप्तम्योर्बहुलम् ।
 ५.४.५७ अव्यक्तानुकरणाद्व्यजवरार्धादनितौ डाच् ।
 ५.४.५८ कृञो द्वितीयतृतीयशम्बबीजात् कृषौ ।

५.४.५९ संख्यायाश्च गुणान्तायाः ।
 ५.४.६० समयाच्च यापनायाम् ।
 ५.४.६१ सपत्त्रनिष्पत्रादतिव्यथने ।
 ५.४.६२ निष्कुलान्निष्कोषणे ।
 ५.४.६३ सुखप्रियादानुलोम्ये ।
 ५.४.६४ दुःखात् प्रातिलोम्ये ।
 ५.४.६५ शूलात् पाके ।
 ५.४.६६ सत्यादशपथे ।
 ५.४.६७ मद्रात् परिवापणे ।
 ५.४.६८ समासान्ताः ।
 ५.४.६९ न पूजनात् ।
 ५.४.७० किमः क्षेपे ।
 ५.४.७१ नजस्तत्पुरुषात् ।
 ५.४.७२ पथो विभाषा ।
 ५.४.७३ बहुव्रीहौ संख्येये डजबहुगणात् ।
 ५.४.७४ ऋक्पूरधूः पथामानक्षे ।
 ५.४.७५ अच् प्रत्यन्ववपूर्वात् सामलोमः ।
 ५.४.७६ अक्ष्णोऽदर्शनात् ।
 ५.४.७७ अचतुरविचतुरसुचतुरस्त्रीपुंसधेन्वनडुहकस्मि-
 वाङ्गनसाक्षिभ्रुवदारगवोर्वष्टीवपदष्टीवनक्तं दिवरात्रिदिवा
 हर्दिवसरजसनिःश्रेयसपुरुषायुषद्व्यायुषत्र्यायुषर्ग्यजुषजा
 तोक्षमहोक्षवृद्धोक्षोपशुनगोष्ठश्वाः ।
 ५.४.७८ ब्रह्महस्तिभ्यां वर्चसः ।
 ५.४.७९ अवसमन्धेभ्यस्तमसः ।
 ५.४.८० श्वसो वसीयः श्रेयसः ।
 ५.४.८१ अन्ववतप्ताद्रहसः ।
 ५.४.८२ प्रतेरुरसः सप्तमीस्थात् ।
 ५.४.८३ अनुगवमायामे ।
 ५.४.८४ द्विस्तावा त्रिस्तावा वेदिः ।
 ५.४.८५ उपसर्गादध्वनः ।
 ५.४.८६ तत्पुरुषस्याङ्गुलेः संख्याऽव्ययादेः ।
 ५.४.८७ अहः सर्वैकदेशसंख्यातपुण्याच्च रात्रेः ।
 ५.४.८८ अहोऽह एतेभ्यः ।
 ५.४.८९ न संख्यादेः समाहारे ।
 ५.४.९० उत्तमैकाभ्यां च ।
 ५.४.९१ राजाहः सखिभ्यष्टच् ।
 ५.४.९२ गोरतद्धितलुकि ।

५.४.९३ अग्राख्यायामुरसः ।
 ५.४.९४ अनोऽश्मायः सरसां जातिसंज्ञयोः ।
 ५.४.९५ ग्रामकौटाभ्यां च तक्षणः ।
 ५.४.९६ अतेः शुनः ।
 ५.४.९७ उपमानादप्राणिषु ।
 ५.४.९८ उत्तरमृगपूर्वाच्च सक्थः ।
 ५.४.९९ नावो द्विगोः ।
 ५.४.१०० अर्धाच्च ।
 ५.४.१०१ खार्याः प्राचाम् ।
 ५.४.१०२ द्वित्रिभ्यामञ्जलेः ।
 ५.४.१०३ अनसन्तानपुंसकाच्छन्दसि ।
 ५.४.१०४ ब्रह्मणो जानपदाख्यायाम् ।
 ५.४.१०५ कुमहद्भ्यामन्यतरस्याम् ।
 ५.४.१०६ द्वन्द्वाच्चुदषहान्तात् समाहारे ।
 ५.४.१०७ अव्ययीभावे शरत्प्रभृतिभ्यः ।
 ५.४.१०८ अनश्च ।
 ५.४.१०९ नपुंसकादन्यतरस्याम् ।
 ५.४.११० नदीपौर्णमास्याग्रहायणीभ्यः ।
 ५.४.१११ झयः ।
 ५.४.११२ गिरेश्च सेनकस्य ।
 ५.४.११३ बहुव्रीहौ सक्थ्यक्ष्णोः स्वाङ्गात् षच् ।
 ५.४.११४ अङ्गुलेर्दारुणि ।
 ५.४.११५ द्वित्रिभ्यां ष मूर्ध्नः ।
 ५.४.११६ अप् पूरणीप्रमाणयोः ।
 ५.४.११७ अन्तर्बहिर्भ्यां च लोमः ।
 ५.४.११८ अज्नासिकायाः संज्ञायां नसं चास्थूलात् ।
 ५.४.११९ उपसर्गाच्च ।
 ५.४.१२० सुप्रातसुश्वसुदिवशारिकुक्षचतुरश्रैणीपदाजपद
 प्रोष्ठपदाः ।
 ५.४.१२१ नज्दुःसुभ्यो हलिसक्थ्योरन्यतरस्याम् ।
 ५.४.१२२ नित्यमसिच् प्रजामेधयोः ।
 ५.४.१२३ बहुप्रजाश्छन्दसि ।
 ५.४.१२४ धर्मादनिच् केवलात् ।
 ५.४.१२५ जम्भा सुहरिततृणसोमेभ्यः ।
 ५.४.१२६ दक्षिणेर्मा लुब्धयोगे ।
 ५.४.१२७ इच् कर्मव्यतिहारे ।
 ५.४.१२८ द्विदण्ड्यादिभ्यश्च ।

५.४.१२९ प्रसम्भ्यां जानुनोर्जुः ।
 ५.४.१३० ऊर्ध्वाद्विभाषा ।
 ५.४.१३१ ऊधसोऽनङ् ।
 ५.४.१३२ धनुषश्च ।
 ५.४.१३३ वा संज्ञायाम् ।
 ५.४.१३४ जायाया निङ् ।
 ५.४.१३५ गन्धस्येदुत्पतिसुसुरभिभ्यः ।
 ५.४.१३६ अल्पाख्यायाम् ।
 ५.४.१३७ उपमानाच्च ।
 ५.४.१३८ पादस्य लोपोऽहस्त्यादिभ्यः ।
 ५.४.१३९ कुम्भपदीषु च ।
 ५.४.१४० संख्यासुपूर्वस्य ।
 ५.४.१४१ वयसि दन्तस्य दत् ।
 ५.४.१४२ छन्दसि च ।
 ५.४.१४३ स्त्रियां संज्ञायाम् ।
 ५.४.१४४ विभाषा श्यावारोकाभ्याम् ।

५.४.१४५ अग्रान्तशुद्धशुभ्रवृषवराहेभ्यश्च ।
 ५.४.१४६ ककुदस्यावस्थायां लोपः ।
 ५.४.१४७ त्रिककुत् पर्वते ।
 ५.४.१४८ उद्विभ्यां काकुदस्य ।
 ५.४.१४९ पूर्णाद्विभाषा ।
 ५.४.१५० सुहृदुर्हृदौ मित्रामित्रयोः ।
 ५.४.१५१ उरःप्रभृतिभ्यः कप् ।
 ५.४.१५२ इनः स्त्रियाम् ।
 ५.४.१५३ नद्यतश्च ।
 ५.४.१५४ शेषाद्विभाषा ।
 ५.४.१५५ न संज्ञायाम् ।
 ५.४.१५६ ईयसश्च ।
 ५.४.१५७ वन्दिते भ्रातुः ।
 ५.४.१५८ ऋतश्छन्दसि ।
 ५.४.१५९ नाडीतन्त्र्योः स्वाङ्गे ।
 ५.४.१६० निष्प्रवाणिश्च ।

षष्ठोऽध्यायः

प्रथमः पादः

६.१.१ एकाचो द्वे प्रथमस्य ।
 ६.१.२ अजादेर्द्वितीयस्य ।
 ६.१.३ नन्द्राः संयोगादयः ।
 ६.१.४ पूर्वोऽभ्यासः ।
 ६.१.५ उभे अभ्यस्तम् ।
 ६.१.६ जक्षित्यादयः षट् ।
 ६.१.७ तुजादीनां दीर्घोऽभ्यासस्य ।
 ६.१.८ लिटि धातोरनभ्यासस्य ।
 ६.१.९ सन्यङोः ।
 ६.१.१० श्लौ ।
 ६.१.११ चङि ।
 ६.१.१२ दाश्चान् साह्वान् मीढ्वांश्च ।
 ६.१.१३ ष्यङः सम्प्रसारणं पुत्रपत्योस्तत्पुरुषे ।
 ६.१.१४ बन्धुनि बहुव्रीहौ ।
 ६.१.१५ वचिस्वपियजादीनां किति ।
 ६.१.१६ ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां ङिति च ।

६.१.१७ लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् ।
 ६.१.१८ स्वापेश्चङि ।
 ६.१.१९ स्वपिस्यमिव्येजां यङि ।
 ६.१.२० न वशः ।
 ६.१.२१ चायः की ।
 ६.१.२२ स्फायः स्फी निष्ठायाम् ।
 ६.१.२३ स्तयः प्रपूर्वस्य ।
 ६.१.२४ द्रवमूर्तिस्पर्शयोः शयः ।
 ६.१.२५ प्रतेश्च ।
 ६.१.२६ विभाषाऽभ्यवपूर्वस्य ।
 ६.१.२७ शृतं पाके ।
 ६.१.२८ प्यायः पी ।
 ६.१.२९ लिङ्यङोश्च ।
 ६.१.३० विभाषा श्वेः ।
 ६.१.३१ णौ च संश्रङोः ।
 ६.१.३२ ह्रः सम्प्रसारणमभ्यस्तस्य च ।
 ६.१.३३ बहुलं छन्दसि ।

६.१.३४ चायः की ।
 ६.१.३५ अपस्पृधेथामानृचुरानृहुश्चिच्युषे तित्याज
 श्राताः श्रितामाशीराशीर्त्तः ।
 ६.१.३६ न सम्प्रसारणे सम्प्रसारणम् ।
 ६.१.३७ लिटि वयो यः ।
 ६.१.३८ वश्वास्यान्यतरस्यां किति ।
 ६.१.३९ वेजः ।
 ६.१.४० ल्यपि च ।
 ६.१.४१ ज्यश्च ।
 ६.१.४२ व्यश्च ।
 ६.१.४३ विभाषा परेः ।
 ६.१.४४ आदेच उपदेशेऽशिति ।
 ६.१.४५ न व्योलिटि ।
 ६.१.४६ स्फुरतिस्फुलत्योर्घञि ।
 ६.१.४७ क्रीड्जीनां णौ ।
 ६.१.४८ सिध्यतेरपारलौकिके ।
 ६.१.४९ मीनातिमिनोतिदीडां ल्यपि च ।
 ६.१.५० विभाषा लीयतेः ।
 ६.१.५१ खिदेश्छन्दसि ।
 ६.१.५२ अपगुरो णमुलि ।
 ६.१.५३ चिस्फुरोर्णौ ।
 ६.१.५४ प्रजने वीयतेः ।
 ६.१.५५ बिभेतेर्हेतुभये ।
 ६.१.५६ नित्यं स्मयतेः ।
 ६.१.५७ सृजिदृशोर्झल्यमकिति ।
 ६.१.५८ अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् ।
 ६.१.५९ शीर्षश्छन्दसि ।
 ६.१.६० ये च तद्धिते ।
 ६.१.६१ पद्मनोमास्हन्निशसन्यूषन्दोषन्यकञ्चकनुदन्ना
 सञ्छस्प्रभृतिषु ।
 ६.१.६२ धात्वादेः षः सः ।
 ६.१.६३ णो नः ।
 ६.१.६४ लोपो व्योर्वलि ।
 ६.१.६५ वेरपृक्तस्य ।
 ६.१.६६ हल्ङ्याब्भ्यो दीर्घात् सुतिस्यपृक्तं हल् ।
 ६.१.६७ एङ्हस्वात् सम्बुद्धेः ।
 ६.१.६८ शेषछन्दसि बहुलम् ।

६.१.६९ ह्रस्वस्य पिति कृति तुक् ।
 ६.१.७० संहितायाम् ।
 ६.१.७१ छे च ।
 ६.१.७२ आङ्गाडोश्च ।
 ६.१.७३ दीर्घात् पदान्ताद्वा ।
 ६.१.७४ इको यणचि ।
 ६.१.७५ एचोऽयवायावः ।
 ६.१.७६ वान्तो यि प्रत्यये ।
 ६.१.७७ धातोस्तन्निमित्तस्यैव ।
 ६.१.७८ क्षय्यजय्यौ शक्यार्थे ।
 ६.१.७९ क्रय्यस्तदर्थे ।
 ६.१.८० भय्यप्रवय्ये चच्छन्दसि ।
 ६.१.८१ एकः पूर्वपरयोः ।
 ६.१.८२ अन्तादिवच्च ।
 ६.१.८३ षत्वतुकोरसिद्धः ।
 ६.१.८४ आद्गुणः ।
 ६.१.८५ वृद्धिरेचि ।
 ६.१.८६ एत्येधत्यूट्सु ।
 ६.१.८७ आटश्च ।
 ६.१.८८ उपसर्गादृति धातौ ।
 ६.१.८९ वा सुप्यापिशलेः ।
 ६.१.९० ओतोऽम्शासोः ।
 ६.१.९१ एङि पररूपम् ।
 ६.१.९२ ओमाडोश्च ।
 ६.१.९३ उर्यपदान्तात् ।
 ६.१.९४ अतो गुणे ।
 ६.१.९५ अव्यक्तानुकरणस्यात इतौ ।
 ६.१.९६ नाम्नेडितस्यान्त्यस्य तुवा ।
 ६.१.९७ नित्यमाम्नेडिते डाचि ।
 ६.१.९८ अकः सवर्णे दीर्घः ।
 ६.१.९९ प्रथमयोः पूर्वसवर्णः ।
 ६.१.१०० तस्माच्छसो नः पुंसि ।
 ६.१.१०१ नादिचि ।
 ६.१.१०२ दीर्घाज्जसि च ।
 ६.१.१०३ वा छन्दसि ।
 ६.१.१०४ अमि पूर्वः ।
 ६.१.१०५ सम्प्रसारणाच्च ।

६.१.१०६ एङः पदान्तादति ।
 ६.१.१०७ ङसिङसोश्च ।
 ६.१.१०८ ऋत उत् ।
 ६.१.१०९ ख्यत्यात् परस्य ।
 ६.१.११० अतो रोरप्लुतादप्लुते ।
 ६.१.१११ हशि च ।
 ६.१.११२ प्रकृत्यान्तःपादम् ।
 ६.१.११३ अव्यादवद्यादवक्रमुरत्रतायमवन्त्ववस्युषु च
 ६.१.११४ यजुष्युरः ।
 ६.१.११५ आपोजुषाणोवृष्णोवर्षिष्ठेऽम्बेऽम्बालेऽम्बिके
 पूर्वे ।
 ६.१.११६ अङ्ग इत्यादौ च ।
 ६.१.११७ अनुदात्ते च कुधपरे ।
 ६.१.११८ अवपथासि च ।
 ६.१.११९ सर्वत्र विभाषा गोः ।
 ६.१.१२० अवङ् स्फोटायनस्य ।
 ६.१.१२१ इन्द्रे च ।
 ६.१.१२२ प्लुतप्रगृह्या अचि नित्यम् ।
 ६.१.१२३ आङोऽनुनासिकश्छन्दसि ।
 ६.१.१२४ इकोऽसवर्णे शाकल्यस्य ह्रस्वश्च ।
 ६.१.१२५ ऋत्यकः ।
 ६.१.१२६ अप्लुतवदुपस्थिते ।
 ६.१.१२७ ई३ चाक्रवर्मणस्य ।
 ६.१.१२८ दिव उत् ।
 ६.१.१२९ एतत्तदोः सुलोपोऽकोरनञ्समासे हलि ।
 ६.१.१३० स्यश्छन्दसि बहुलम् ।
 ६.१.१३१ सोऽचि लोपे चेत् पादपूर्णम् ।
 ६.१.१३२ सुट् कात् पूर्वः ।
 ६.१.१३३ सम्परिभ्यां करोतौ भूषणे ।
 ६.१.१३४ समवाये च ।
 ६.१.१३५ उपात् प्रतियत्नवैकृतवाक्याध्याहारेषु ।
 ६.१.१३६ किरतौ लवने ।
 ६.१.१३७ हिसायां प्रतेश्च ।
 ६.१.१३८ अपाच्चतुष्पाच्छकुनिष्वालेखने ।
 ६.१.१३९ कुस्तुम्बुरुणि जातिः ।
 ६.१.१४० अपरस्पराः क्रियासातत्ये ।
 ६.१.१४१ गोष्पदं सेवितासेवितप्रमाणेषु ।

६.१.१४२ आस्पदं प्रतिष्ठायाम् ।
 ६.१.१४३ आश्चर्यमनित्ये ।
 ६.१.१४४ वर्चस्केऽवस्करः ।
 ६.१.१४५ अपस्करो रथाङ्गम् ।
 ६.१.१४६ विष्किरः शकुनौ वा ।
 ६.१.१४७ ह्रस्वाच्चन्द्रोत्तरपदेमन्त्रे ।
 ६.१.१४८ प्रतिष्कशश्च कशेः ।
 ६.१.१४९ प्रस्कण्वहरिश्चन्द्रावृषी ।
 ६.१.१५० मस्करमस्करिणौ वेणुपरिव्राजकयोः ।
 ६.१.१५१ कास्तीराजस्तुन्देनगरे ।
 ६.१.१५२ पारस्करप्रभृतीनि च संज्ञायाम् ।
 ६.१.१५३ अनुदात्तं पदमेकवर्जम् ।
 ६.१.१५४ कर्षात्वतो घञोऽन्त उदात्तः ।
 ६.१.१५५ उज्छादीनां च ।
 ६.१.१५६ अनुदात्तस्य च यत्रोदात्तलोपः ।
 ६.१.१५७ धातोः ।
 ६.१.१५८ चितः ।
 ६.१.१५९ तद्धितस्य ।
 ६.१.१६० कितः ।
 ६.१.१६१ तिसृभ्यो जसः ।
 ६.१.१६२ चतुरः शसि ।
 ६.१.१६३ सावेकाचस्तृतीयाऽऽदिर्विभक्तिः ।
 ६.१.१६४ अन्तोदत्तादुत्तरपदादन्यतरस्यामनित्यसमासे ।
 ६.१.१६५ अञ्चेश्छन्दस्य सर्वनामस्थानम् ।
 ६.१.१६६ ऊडिदम्पदाद्यप्पुम्रैद्युभ्यः ।
 ६.१.१६७ अष्टनो दीर्घात् ।
 ६.१.१६८ शतुरनुमोनद्यजादी ।
 ६.१.१६९ उदात्तयणो हल्पूर्वात् ।
 ६.१.१७० नोङ्धात्वोः ।
 ६.१.१७१ ह्रस्वनुङ्भ्यां मतुप् ।
 ६.१.१७२ नामन्यतरस्याम् ।
 ६.१.१७३ इयाश्छन्दसि बहुलम् ।
 ६.१.१७४ षट्त्रिचतुर्भ्यो हलादिः ।
 ६.१.१७५ झल्युपोत्तमम् ।
 ६.१.१७६ विभाषा भाषायाम् ।
 ६.१.१७७ न गोश्चन्त्साववर्णराडङ्कुङ्कृद्भ्यः ।
 ६.१.१७८ दिवो झल् ।

६.१.१७९ नृ चान्यतरस्याम् ।
 ६.१.१८० तित्स्वरितम् ।
 ६.१.१८१ तास्यनुदात्तेऽङिदुपदेशाल्लसार्वधातुकमनुदात्तमहिन्वङोः ।
 ६.१.१८२ आदिः सिचोऽन्यतरस्याम् ।
 ६.१.१८३ स्वपादिहिंसामच्यनिटि ।
 ६.१.१८४ अभ्यस्तानामादिः ।
 ६.१.१८५ अनुदात्ते च ।
 ६.१.१८६ सर्वस्य सुपि ।
 ६.१.१८७ भीहीभृहुमदजनधनदरिद्राजागरां प्रत्ययात् पूर्वम्पिति ।
 ६.१.१८८ लिति ।
 ६.१.१८९ आदिर्णमुल्यन्यतरस्याम् ।
 ६.१.१९० अचः कर्तृयकि ।
 ६.१.१९१ थलि च सेटीङन्तोवा ।
 ६.१.१९२ ङित्यादिर्नित्यम् ।
 ६.१.१९३ आमन्त्रितस्य च ।
 ६.१.१९४ पथिमथोः सर्वनामस्थाने ।
 ६.१.१९५ अन्तश्च तवै युगपत् ।
 ६.१.१९६ क्षयो निवासे ।
 ६.१.१९७ जयः करणम् ।

६.१.१९८ वृषादीनां च ।
 ६.१.१९९ संज्ञायामुपमानम् ।
 ६.१.२०० निष्ठा च द्व्यजनात् ।
 ६.१.२०१ शुष्कधृष्टौ ।
 ६.१.२०२ आशितः कर्ता ।
 ६.१.२०३ रिक्ते विभाषा ।
 ६.१.२०४ जुष्टार्पिते चच्छन्दसि ।
 ६.१.२०५ नित्यं मन्त्रे ।
 ६.१.२०६ युष्मदस्मदोर्ङसि ।
 ६.१.२०७ डयि च ।
 ६.१.२०८ यतोऽनावः ।
 ६.१.२०९ ईडवन्दवृशंसदुहां ण्यतः ।
 ६.१.२१० विभाषा वेण्विन्धानयोः ।
 ६.१.२११ त्यागरागहासकुहश्चठक्रथानाम् ।
 ६.१.२१२ उपोत्तमं रिति ।
 ६.१.२१३ चङ्यन्यतरस्याम् ।
 ६.१.२१४ मतोः पूर्वमात् संज्ञायां स्त्रियाम् ।
 ६.१.२१५ अन्तोऽवत्याः ।
 ६.१.२१६ ईवत्याः ।
 ६.१.२१७ चौ ।
 ६.१.२१८ समासस्य ।

द्वितीयः पादः

६.२.१ बहुव्रीहौ प्रकृत्या पूर्वपदम् ।
 ६.२.२ तत्पुरुषे तुल्यार्थतृतीयासप्तम्युपमानाव्यय-
 द्वितीयाकृत्याः ।
 ६.२.३ वर्णः वर्णेष्वनेते ।
 ६.२.४ गाधलवणयोः प्रमाणे ।
 ६.२.५ दायाद्यं दायादे ।
 ६.२.६ प्रतिबन्धि चिरकृच्छ्रयोः ।
 ६.२.७ पदेऽपदेशे ।
 ६.२.८ निवाते वातत्राणे ।
 ६.२.९ शारदेअनार्तवे ।
 ६.२.१० अध्वर्युकषाययोर्जातौ ।
 ६.२.११ सदृशप्रतिरूपयोः सादृश्ये ।
 ६.२.१२ द्विगौ प्रमाणे ।
 ६.२.१३ गन्तव्यपण्यं वाणिजे ।

६.२.१४ मात्रोपज्ञोपक्रमच्छाये नपुंसके ।
 ६.२.१५ सुखप्रिययोर्हिते ।
 ६.२.१६ प्रीतौ च ।
 ६.२.१७ स्वं स्वामिनि ।
 ६.२.१८ पत्यावैश्वर्ये ।
 ६.२.१९ न भूवाक्चिद्विधिषु ।
 ६.२.२० वा भुवनम् ।
 ६.२.२१ आशङ्काबाधनेदीयः सुसंभावने ।
 ६.२.२२ पूर्वे भूतपूर्वे ।
 ६.२.२३ सविधसनीडसमर्यादसवेशसदेशेषु सामीप्ये ।
 ६.२.२४ विस्पष्टादीनि गुणवचनेषु ।
 ६.२.२५ श्रज्याऽवमकन्यापवत्सु भावे कर्मधारये ।
 ६.२.२६ कुमारश्च ।
 ६.२.२७ आदिः प्रत्येनसि ।

६.२.२८ पूगेष्वन्यतरस्याम् ।
 ६.२.२९ इगन्तकालकपालभगालशरावेषुद्विगौ ।
 ६.२.३० बह्वन्यतरस्याम् ।
 ६.२.३१ दिष्टिवितस्त्योश्च ।
 ६.२.३२ सप्तमी सिद्धशुष्कपक्वबन्धेष्वकालात् ।
 ६.२.३३ परिप्रत्युपापा वर्ज्यमानाहोरात्रावेयवेषु ।
 ६.२.३४ राजन्यबहुवचनद्वन्द्वेऽन्धकवृष्णिषु ।
 ६.२.३५ संख्या ।
 ६.२.३६ आचार्योपसर्जनश्चान्तेवासी ।
 ६.२.३७ कार्तिकौजपादयश्च ।
 ६.२.३८ महान्त्रीह्यपराह्णगृष्टीष्वासजाबालभारभारत-
 हैलिहिलरौरवप्रवृद्धेषु ।
 ६.२.३९ क्षुल्लकश्च वैश्वदेवे ।
 ६.२.४० उष्ट्रः सादिवाम्योः ।
 ६.२.४१ गौः सादसादिसारथिषु ।
 ६.२.४२ कुरुगार्हपतरिक्तगुर्वसूतजरत्यश्लीलदृढरूपापारे
 वडवातैतिलकद्रुःपण्यकम्बलो दासीभाराणां च ।
 ६.२.४३ चतुर्थी तदर्थे ।
 ६.२.४४ अर्थे ।
 ६.२.४५ क्ते च ।
 ६.२.४६ कर्मधारयेऽनिष्ठा ।
 ६.२.४७ अहीने द्वितीया ।
 ६.२.४८ तृतीया कर्मणि ।
 ६.२.४९ गतिरनन्तरः ।
 ६.२.५० तादौ च निति कृत्यतौ ।
 ६.२.५१ तवैचान्तश्च युगपत् ।
 ६.२.५२ अनिगन्तोऽञ्चतौवप्रत्यये ।
 ६.२.५३ न्यधी च ।
 ६.२.५४ ईषदन्यतरस्याम् ।
 ६.२.५५ हिरण्यपरिमाणं धने ।
 ६.२.५६ प्रथमोऽचिरोपसम्पत्तौ ।
 ६.२.५७ कतरकतमौ कर्मधारये ।
 ६.२.५८ आर्यो ब्राह्मणकुमारयोः ।
 ६.२.५९ राजा च ।
 ६.२.६० षष्ठी प्रत्येनसि ।
 ६.२.६१ क्ते नित्यार्थे ।
 ६.२.६२ ग्रामः शिल्पिनि ।

६.२.६३ राजा च प्रशंसायाम् ।
 ६.२.६४ आदिरुदात्तः ।
 ६.२.६५ सप्तमीहारिणौधर्म्येऽहरणो ।
 ६.२.६६ युक्ते च ।
 ६.२.६७ विभाषाऽध्यक्षे ।
 ६.२.६८ पापं च शिल्पिनि ।
 ६.२.६९ गोत्रान्तेवासिमाणवब्राह्मणेषु क्षेपे ।
 ६.२.७० अङ्गानि मैरये ।
 ६.२.७१ भक्ताख्यास्तदर्थेषु ।
 ६.२.७२ गोबिडालसिंहसैन्धवेषूपमाने ।
 ६.२.७३ अके जीविकाऽर्थे ।
 ६.२.७४ प्राचां क्रीडायाम् ।
 ६.२.७५ अणि नियुक्ते ।
 ६.२.७६ शिल्पिनि चाकृजः ।
 ६.२.७७ संज्ञायां च ।
 ६.२.७८ गोतन्तियवं पाले ।
 ६.२.७९ णिनि ।
 ६.२.८० उपमानं शब्दार्थप्रकृतावेव ।
 ६.२.८१ युक्तारोह्यादयश्च ।
 ६.२.८२ दीर्घकाशतुषभ्राष्ट्रवटं जे ।
 ६.२.८३ अन्त्यात् पूर्वं बह्वचः ।
 ६.२.८४ ग्रामेऽनिवसन्तः ।
 ६.२.८५ घोषादिषु च ।
 ६.२.८६ छात्र्यादयः शालायाम् ।
 ६.२.८७ प्रस्थेऽवृद्धमकर्क्यादीनाम् ।
 ६.२.८८ मालाऽऽदीनां च ।
 ६.२.८९ अमहन्नवं नगरेऽनुदीचाम् ।
 ६.२.९० अर्मे चावर्णं द्व्यच्च्यच् ।
 ६.२.९१ न भूताधिकसंजीवमद्राश्मकज्जलम् ।
 ६.२.९२ अन्तः ।
 ६.२.९३ सर्वं गुणकात्स्न्ये ।
 ६.२.९४ संज्ञायां गिरिनिकाययोः ।
 ६.२.९५ कुमार्यां वयसि ।
 ६.२.९६ उदकेऽकेवले ।
 ६.२.९७ द्विगौ क्रतौ ।
 ६.२.९८ सभायां नपुंसके ।
 ६.२.९९ पुरे प्राचाम् ।

६.२.१०० अरिष्टगौडपूर्वे च ।
 ६.२.१०१ न हास्तिनफलकमार्देयाः ।
 ६.२.१०२ कुसूलकूपकुम्भशालं बिले ।
 ६.२.१०३ दिक्शब्दा ग्रामजनपदाख्यानचानराटेषु ।
 ६.२.१०४ आचार्योपसर्जनश्चान्तेवासिनि ।
 ६.२.१०५ उत्तरपदवृद्धौ सर्वं च ।
 ६.२.१०६ बहुव्रीहौ विश्वं संज्ञायाम् ।
 ६.२.१०७ उदराश्वेषु क्षेपे ।
 ६.२.१०८ नदी बन्धुनि ।
 ६.२.१०९ निष्ठोपसर्गपूर्वमन्यतरस्याम् ।
 ६.२.११० उत्तरपदादिः ।
 ६.२.१११ कर्णो वर्णलक्षणात् ।
 ६.२.११२ संज्ञौपम्ययोश्च ।
 ६.२.११३ कण्ठपृष्ठग्रीवाजंघं च ।
 ६.२.११४ शृङ्गमवस्थायां च ।
 ६.२.११५ नञो जरमरमित्रमृताः ।
 ६.२.११६ सोर्मनसी अलोमोषसी ।
 ६.२.११७ क्रत्वादयश्च ।
 ६.२.११८ आद्युदात्तं द्व्यच् छन्दसि ।
 ६.२.११९ वीरवीर्यौ च ।
 ६.२.१२० कूलतीरतूलमूलशालाक्षसममव्ययीभावे ।
 ६.२.१२१ कंसमन्थशूर्पाप्यकाण्डं द्विगौ ।
 ६.२.१२२ तत्पुरुषे शालायां नपुंसके ।
 ६.२.१२३ कन्था च ।
 ६.२.१२४ आदिश्चिहणादीनाम् ।
 ६.२.१२५ चेलखेटकटुककाण्डं गर्हायाम् ।
 ६.२.१२६ चीरमुपमानम् ।
 ६.२.१२७ पललसूपशाकं मिश्रे ।
 ६.२.१२८ कूलसूदस्थलकर्षाः संज्ञायाम् ।
 ६.२.१२९ अकर्मधारये राज्यम् ।
 ६.२.१३० वर्ग्यादयश्च ।
 ६.२.१३१ पुत्रः पुंभ्यः ।
 ६.२.१३२ नाचार्यराजतिर्वक्संयुक्तज्ञात्याख्येभ्यः ।
 ६.२.१३३ चूर्णादीन्यप्राणिषष्ठ्याः ।
 ६.२.१३४ षट् च काण्डादीनि ।
 ६.२.१३५ कुण्डं वनम् ।
 ६.२.१३६ प्रकृत्या भगालम् ।

६.२.१३७ शितेर्नित्याबह्वज्बहुव्रीहावभसत् ।
 ६.२.१३८ गतिकारकोपपदात् कृत् ।
 ६.२.१३९ उभे वनस्पत्यादिषु युगपत् ।
 ६.२.१४० देवताद्वन्द्वे च ।
 ६.२.१४१ नोत्तरपदेऽनुदात्तादावपृथिवीरुद्रपूषमन्थिषु ।
 ६.२.१४२ अन्तः ।
 ६.२.१४३ थाथघङ्क्ताजबित्रकाणाम् ।
 ६.२.१४४ सूपमानात् क्तः ।
 ६.२.१४५ संज्ञायामनाचितादीनाम् ।
 ६.२.१४६ प्रवृद्धादीनां च ।
 ६.२.१४७ कारकादत्तश्रुतयोरेवाशिषि ।
 ६.२.१४८ इत्थम्भूतेन कृतमिति च ।
 ६.२.१४९ अनो भावकर्मवचनः ।
 ६.२.१५० मन्तिन्व्याख्यानशयनासनस्थानयाजकादि
 क्रीताः ।
 ६.२.१५१ सप्तम्याः पुण्यम् ।
 ६.२.१५२ ऊनार्थकलहं तृतीयायाः ।
 ६.२.१५३ मिश्रं चानुपसर्गमसंधौ ।
 ६.२.१५४ नञो गुणप्रतिषेधे सम्पाद्यर्हहिताल-
 मर्थास्तद्धिताः ।
 ६.२.१५५ ययतोश्चातदर्थे ।
 ६.२.१५६ अच्कावशक्तौ ।
 ६.२.१५७ आक्रोशे च ।
 ६.२.१५८ संज्ञायाम् ।
 ६.२.१५९ कृत्योकेष्णुच्चार्यादयश्च ।
 ६.२.१६० विभाषा तृन्नन्तीक्षणशुचिषु ।
 ६.२.१६१ बहुव्रीहाविदमेतत्तद्भ्यः प्रथमपूरणयोः
 क्रियागणने ।
 ६.२.१६२ संख्यायाः स्तनः ।
 ६.२.१६३ विभाषा छन्दसि ।
 ६.२.१६४ संज्ञायां मित्राजिनयोः ।
 ६.२.१६५ व्यवयिनोऽन्तरम् ।
 ६.२.१६६ मुखं स्वाङ्गम् ।
 ६.२.१६७ नाव्ययदिक्शब्दगोमहत्स्थूलमुष्टिपृथुवत्सेभ्यः ।
 ६.२.१६८ निष्ठोपमानादन्यतरस्याम् ।
 ६.२.१६९ जातिकालसुखादिभ्योऽनाच्छादनात्कोऽकृत
 मितप्रतिपन्नाः ।

- ६.२.१७० वा जाते।
६.२.१७१ नञ्सुभ्याम्।
६.२.१७२ कपि पूर्वम्।
६.२.१७३ ह्रस्वान्तेऽन्त्यात् पूर्वम्।
६.२.१७४ बहोर्नञ्वदुत्तरपदभूमि।
६.२.१७५ न गुणादयोऽवयवाः।
६.२.१७६ उपसर्गात् स्वाङ्गं ध्रुवमपशु।
६.२.१७७ वनं समासे।
६.२.१७८ अन्तः।
६.२.१७९ अन्तश्च।
६.२.१८० न निविभ्याम्।
६.२.१८१ परेरभितोभावि मण्डलम्।
६.२.१८२ प्रादस्वाङ्गं संज्ञायाम्।
६.२.१८३ निरुदकादीनि च।
६.२.१८४ अभेर्मुखम्।
६.२.१८५ अपाच्च।
६.२.१८६ स्फिगपूतवीणाऽञ्जोऽध्वकुक्षिसीरनामनाम च।
६.२.१८७ अधेरुपरिस्थम्।
६.२.१८८ अनोरप्रधानकनीयसी।
६.२.१८९ पुरुषश्चान्वादिष्टः।
६.२.१९० अतेरकृत्पदे।
६.२.१९१ नेरनिधाने।
६.२.१९२ प्रतेरंश्चादयस्तत्पुरुषे।
६.२.१९३ उपाद् द्व्यजजिनमगौरादयः।
६.२.१९४ सोरवक्षेपणे।
६.२.१९५ विभाषोत्पुच्छे।
६.२.१९६ द्वित्रिभ्यां पादन्मूर्धसु बहुव्रीहौ।
६.२.१९७ सक्थं चाक्रान्तात्।
६.२.१९८ परादिश्छन्दसि बहुलम्।
-

१२/४

संस्कृत पाठ्यक्रम की 50 चयनित सिद्धियाँ

1	यादृशी	18	यौष्माकीणः	35	पचतितमाम्
2	सपत्नी	19	मामकीनाः	36	व्यावक्रोशी
3	मनावी	20	छान्दोग्यम्	37	अग्निसाद् भवति
4	मृद्धी	21	लवणः सूपः	38	ब्रह्मवर्चसम्
5	पञ्चपूली	22	सामाजिक :	39	अरिरिषति
6	घटोद्घी	23	लालाटिकः सेवकः	40	उन्दिदिषति
7	इन्द्राणी	24	औरसः पुत्रः	41	ददति
8	ब्रह्मबन्धूः	25	आतिथेयम्	42	अपीपचत्
9	कारीषगन्ध्या	26	वत्सीयो गोधुक्	43	कारीषगन्धीपुत्रः
10	दाशरथिः	27	अध्यर्द्धकार्षापणम्	44	असूषुपत्
11	नाडायनः	28	द्विवर्षो दारकः	45	शुशावयिषति
12	मनुष्यः	29	प्रथिमा	46	अजूहवत्
13	कौसुम्भम्	30	तारकितं नभः	47	अबिभर्भवान्
14	दाधिकम्	31	कियान्	48	कोऽसिचत्
15	स्त्रैणम्	32	चतुष्टयी	49	ब्रह्महा
16	भवदीयः	33	दण्डिकः	50	पिचव्यः कार्पासः
17	राजकीयम्	34	वाग्मी		

2. पाठ्यपुस्तक - संस्कृत-कौस्तुभम् प्रथमो भागः BSB

विषयानुक्रमणिका

प्रार्थना

प्रथमः पाठः- ईशावास्योपनिषत्

द्वितीयः पाठः- अतिभोजनं न कुर्यात्

तृतीयः पाठः- योगानुशासनम्

*त्रीणि मित्राणि (स्वाध्याय-पाठः)

चतुर्थः पाठः- गीतोपदेशः त्रिधैव गुणभेदतः

पञ्चमः पाठः- अरिषड्गर्गत्यागः इन्द्रियजयः राजर्षिवृत्तं च

षष्ठः पाठः- कुब्जकवामनक-संवादः

*भर्तृहरि-सुभाषितानि (स्वाध्याय-पाठः)

सप्तमः पाठः- वेदान्त-तत्त्वबोधः

अष्टमः पाठः- दयानन्दस्य गुरुदक्षिणा

नवमः पाठः- सम्प्रति भारतीयज्ञानपरम्पराया आवश्यकता

* भविष्यदर्शनम् (स्वाध्याय-पाठः)

[Handwritten signature]

[Handwritten marks]

दशमः पाठः- माता-पित्रोश्च पूजकः

एकादशः पाठः- शुकनासोपदेशः

द्वादशः पाठः - ऊर्जया ऊर्जितं सर्वम्

* अस्माकं पूर्वजाः (स्वाध्याय-पाठः)

* भारतीयसांस्कृतिकनिधिः

* व्याकरणबोधः साहित्यबोधश्च

* भारतीयज्ञाननिधिः, शब्दरूपाणि, धातुरूपाणि

ध्यातव्य - स्वाध्याय पाठ पाठ्यक्रम का हिस्सा नहीं है इसलिए परीक्षा प्रश्नपत्र में स्वाध्याय पाठों से प्रश्न नहीं दिए जाएंगे।

